

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.)

โครงการจัดทำข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น
จังหวัดบุรีรัมย์

รายงานผลการดำเนินงาน มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ประจำปีงบประมาณ 2564

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สำนักศิลปและวัฒนธรรม จึงได้จัดโครงการจัดทำข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นจังหวัดบุรีรัมย์ ประเทศไทยเป็นประเทศเอกราชที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาอย่างยาวนาน เรามีศิลปวัฒนธรรมและประเพณีที่ บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์ไว้อย่างมีแบบแผนและงดงาม โดยศิลปวัฒนธรรมของไทยนี้มีความหลากหลายและแตกต่าง กันในแต่ละท้องถิ่น ทั้งขนบธรรมเนียมประเพณีภาษาพูด ภาษาเขียน การแต่งกายอาหาร วิถีชีวิต และความเชื่อ ซึ่งมี เอกลักษณ์เฉพาะที่บ่งบอกถึงค่านิยม ความเชื่อ ศาสนา วิถีชีวิตความเป็นอยู่ตลอดจนสภาพแวดล้อมของผู้คนในแต่ละท้องถิ่น และมีการถ่ายทอดสืบต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น แสดงให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองของโพธิ์บุลย์ทางวัฒนธรรมที่แฝง ไปด้วยภูมิปัญญา และ ความเป็นชาติที่มีอารยธรรมเก่าแก่มาช้านาน จนกลายเป็นรากฐานขององค์ความรู้ทาง ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาในด้านต่างๆ ที่มีคุณค่าของชนชาติไทยและเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมอันงดงาม ของชาติรัฐบาลมีนโยบายในการอนุรักษ์ฟื้นฟูและเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมของไทย เพื่อให้คนไทยทุกคนได้ เรียนรู้และเข้าใจในประวัติศาสตร์ชาติ โดยมุ่งเน้นการปลูกฝังค่านิยมความเป็นไทยแก่นุชนรุ่นหลังเพื่อสร้างสรรค์ให้ สังคมไทยมีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมให้ประเทศไทยมีชื่อเสียงโดดเด่น เป็นที่รู้จักไปทั่วโลกหวังว่าคนไทยทุกคนจะ ได้ตระหนักถึงคุณค่า ความสำคัญขององค์ความรู้ของภูมิปัญญาไทยและมีหน้าที่ในการทำนุบำรุงอนุรักษ์และหวงแหน ในมรดก วัฒนธรรมทางภูมิปัญญาอันล้ำค่านี้ให้ดำรงอยู่คู่ชาติไทยสืบไป เพื่อสืบทอดเป็นมรดกสู่ลูกหลานไทยต่อไปในวันหน้าตลอดจนการพัฒนาต่อยอดเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มต่อการท่องเที่ยวของไทยให้ขยายตัวเจริญรุ่งเรืองตลอดไป (พล เอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีเนื่องในโอกาสจัดพิมพ์หนังสือ วัฒนธรรม วิถีชีวิตและภูมิปัญญาพุทธศักราช 2558) วัฒนธรรม เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความเป็นไทย เป็นรากฐานของการสร้างความสามัคคีและความมั่นคงของชาติ แสดงถึงศักดิ์ศรีเกียรติภูมิรวมทั้งเป็นหลักให้คนไทยได้ยึดถือประพฤติปฏิบัติ ในทางที่ดีงาม เพื่อพัฒนาตนเองสังคม และประเทศชาติกระทรวงวัฒนธรรม จึงมุ่งมั่นส่งเสริมและสนับสนุนงานด้านวัฒนธรรม ทุกมิติตามนโยบายของ รัฐบาลสาระที่ปรากฏในหนังสือวัฒนธรรมวิถีชีวิตและภูมิปัญญา เป็นเพียงส่วนหนึ่งของมรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรมที่กระทรวงวัฒนธรรม โดยกรมส่งเสริมวัฒนธรรม ได้รวบรวมองค์ความรู้ไว้เป็นหลักฐานสำคัญและได้ ประกาศขึ้นทะเบียนเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติโดยเฉพาะเมื่อพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 ที่รัฐบาลผลักดันให้ดำเนินการได้มีผลบังคับใช้แล้วก็จะจะเป็นเครื่องมือ สำคัญในการปกป้องคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาเหล่านี้ นอกเหนือจากการสร้างความภาคภูมิใจให้แก่คนในชาติแล้วยัง สามารถนำไปต่อยอดให้เกิดมูลค่าเพิ่มทั้งด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมสินค้าและบริการได้อีกด้วยจะเกิดประโยชน์ ในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและสร้างความตระหนักในสำคัญของวัฒนธรรมทั้งต่อชาวไทยและชาว ต่างประเทศ อันจะส่งผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป (วีระ โรจน์พจนรัตน์ : 2559)

เมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2563 พล.อ.ดาว์พงษ์ รัตนสุวรรณ องคมนตรี เป็นประธานในพิธีลงนามบันทึกความ เข้าใจผ่านระบบ VDO Conference ระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏ 38 แห่งทั่วประเทศ และกรมส่งเสริมวัฒนธรรม (สวธ.) เพื่อเตรียมการฟื้นฟูเศรษฐกิจฐานรากภายหลังสถานการณ์แพร่ระบาดของโรค COVID-19 คลี่คลายโดยใช้ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาชุมชนท้องถิ่นเป็นฐาน และบูรณาการองค์ความรู้วิชาการที่สอดคล้องกับ

บริบทของพื้นที่ในทุก มิติเป็นตัวขับเคลื่อน โดยแผนปฏิบัติการจะดำเนินการทันทีเมื่อผ่านพ้นวิกฤติการแพร่ระบาด ได้แก่

1. การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้กับวัฒนธรรมและมรดกทางภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชน
2. จัดทำข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นให้สามารถขึ้นทะเบียนระดับชาติและระดับสากล เพื่อสร้างฐานการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่จะนำรายได้มาสู่ชุมชนท้องถิ่น
3. สร้างการมีส่วนร่วมของนักศึกษา คณาจารย์ และชุมชนท้องถิ่นในลักษณะ Area Based ต่อยอดสร้างสรรค์วัฒนธรรมท้องถิ่นให้มีมูลค่าเพิ่มกลับคืนสู่ชุมชน และ

จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ทางตอนล่างของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย ประกอบด้วย 6 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดศรีสะเกษและจังหวัดอุบลราชธานี มีพื้นที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ประกอบด้วย 4 กลุ่มชาติพันธุ์ได้แก่ ไทยลาว ไทยเขมร ไทยโคราช และ ไทยกวย หรือ “ส่วย” ซึ่งแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ก็จะมีเอกลักษณ์ทาง วัฒนธรรมที่แตกต่างกันไป เช่น ผ้าทอพื้นบ้าน การละเล่นและแสดงพื้นบ้าน ภาษาพูดในท้องถิ่น อาหาร การแต่งกาย ในพิธีกรรมต่างๆ ประเพณีท้องถิ่น ความเชื่อ ค่านิยม มีวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ใช้ในการดำรงชีพมาช้านาน ซึ่ง ปัจจุบันก็เลือนหายไป เนื่องมาจากการรับวัฒนธรรมต่างถิ่นเข้ามา และการขาดความเอาใจใส่ของคนรุ่นใหม่ในชุมชน ที่จะส่งเสริม อนุรักษ์และสืบทอดให้คงอยู่ในสังคมต่อไปการเผยแพร่ข้อมูลวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คนรุ่น หลังในสังคมได้รู้จักและเข้าใจ เป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมให้วัฒนธรรมได้คงอยู่และถูกสืบทอดให้ยาวนานมากขึ้น ซึ่งปัจจุบันการเผยแพร่จะอยู่ในรูปของสื่อต่างๆ เช่น สื่อสังคมออนไลน์ โทรทัศน์ นิตยสาร เป็นต้น โดยเฉพาะสื่อที่ ปรากฏอยู่ในสื่อออนไลน์จะสามารถเข้าถึงคนในสังคมได้ค่อนข้างง่ายและสะดวกกว่า เนื่องจากปัจจุบันสามารถเข้าถึง ข้อมูลข่าวสารจากอินเทอร์เน็ตได้รวดเร็วกว่าแหล่งอื่นๆ

ดังนั้นจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษา ค้นหา รวบรวมข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมชุมชน ท้องถิ่นที่มีคุณค่าอย่างยิ่งในด้านต่าง ๆ อาทิ ด้านภูมิปัญญาผ้าทอพื้นบ้าน ด้านภูมิปัญญาเครื่องดนตรีพื้นบ้าน และ ด้านศิลปกรรมท้องถิ่น จังหวัดบุรีรัมย์ จาก 4 กลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ ไทยลาว ไทยเขมร ไทยโคราช และ ไทยกวย หรือ “ส่วย” นำมาจัดทำข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น จังหวัดบุรีรัมย์ ในรูปแบบฐานข้อมูล อิเล็กทรอนิกส์ในศูนย์วัฒนธรรมอีสานใต้ และฐานข้อมูลระบบออนไลน์ เพื่อให้นักศึกษา ประชาชนทั่วไปเข้าถึงข้อมูล ได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และตอบสนองต่อความต้องการ ทำให้ง่ายต่อความเข้าใจในความเป็นทรัพยากรวัฒนธรรมที่ เป็นอัตลักษณ์จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นการปลูกจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรวัฒนธรรมของคนในจังหวัดบุรีรัมย์ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

- 1.2.1 เพื่อสนองพระราชดำริโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (อพ.สธ.)
- 1.2.2 เพื่อรวบรวมข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นจังหวัดบุรีรัมย์รองรับการพัฒนาฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์สำหรับให้บริการผู้เข้าเยี่ยมชมศูนย์วัฒนธรรมอีสานใต้มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

1.3 ลักษณะโครงการ

1.3.1 สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาของหน่วยงานและตัวชี้วัด

ยุทธศาสตร์
[✓] ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาและยกระดับคุณภาพบัณฑิตให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล มาตรการที่ 3 ผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานสากล และสามารถแข่งขันได้ในระดับชาติและนานาชาติ
[✓] ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนางานวิจัยบนฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์และบริการทางวิชาการ เพื่อเป็นแหล่งภูมิปัญญาของท้องถิ่นและชุมชน มาตรการที่ 10 ส่งเสริมและสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
[✓] ยุทธศาสตร์ที่ 5 อนุรักษ์ ส่งเสริมและสืบสานอัตลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรมอีสานใต้ มาตรการที่ 2 สร้างเครือข่ายความร่วมมือทางด้านศิลปวัฒนธรรม ศิลปินพื้นบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับปราชญ์ชาวบ้าน หน่วยงานภาครัฐ/รัฐวิสาหกิจและเอกชนเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมสู่ประชาคมอาเซียน
[✓] ยุทธศาสตร์ที่ 6 พัฒนาระบบบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล มาตรการที่ 3 สร้างจิตสำนึกให้บุคลากรมีความตระหนักและภาคีต่อองค์กรเพื่อการสนับสนุนการพัฒนามหาวิทยาลัย

1.3.2 สอดคล้องกับการประกันคุณภาพภายใน

องค์ประกอบ
[✓] องค์ประกอบที่ 3 นักศึกษา ตัวบ่งชี้ที่ 3.2 การส่งเสริมและพัฒนาการศึกษา ในประเด็นการพัฒนาศักยภาพนักศึกษา และการเสริมสร้างทักษะ การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
[✓] องค์ประกอบที่ 5 หลักสูตร การเรียนการสอน การประเมินผู้เรียน ตัวบ่งชี้ที่ 5.2 การวางระบบผู้สอนและกระบวนการจัดการเรียนการสอน ในประเด็นการบูรณาการพันธกิจต่าง ๆ กัน การเรียนการสอนในระดับปริญญาตรี

1.3.3 สอดคล้องกับการประกันคุณภาพภายนอก

มาตรฐานด้าน
[✓] มาตรฐานด้านคุณภาพบัณฑิต
[✓] มาตรฐานด้านการสร้างและพัฒนาสังคมฐานความรู้และสังคมแห่งการเรียนรู้
[✓] ด้านการทำงานบำรุงศิลปะฯ

1.3.4 การบูรณาการโครงการกับ

[✓] การจัดการเรียนการสอน ระบุ

[✓] การปรับปรุงรายวิชา ภูมิปัญญาไทยกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม (Thai Wisdom with Social and Cultural Changes) รหัสประจำรายวิชา 0002503 รายวิชาพื้นฐานหลักสูตรปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

[] การเปิดรายวิชาใหม่ หลักสูตร

[✓] การต่อยอดสู่หนังสือตำรา มุลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นจังหวัดบุรีรัมย์

[] อื่น ๆ

[✓] การวิจัย ระบุโครงการวิจัย “โครงการจัดทำข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นจังหวัดบุรีรัมย์”

[] การปฏิบัติงาน (กรณีที่ไม่ได้รับผิดชอบสอน/วิจัย)

[] อื่นๆ ระบุ

1.3.5 อื่นๆ

1) นโยบายจาก โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) และสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

2) ความร่วมมือกับ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น อำเภอพุทไธสง อำเภออำเภอดง อำเภอมืองใต้ อำเภอประโคนชัย อำเภอหนองกี่ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ

1.4 วิธีดำเนินการ

1.4.1 สํารวจและบันทึกข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นจังหวัดบุรีรัมย์ระหว่าง ตุลาคม พ.ศ. 2563 วันสิ้นสุดโครงการ พฤษภาคม พ.ศ. 2564

1.4.2 เก็บข้อมูลในรูปของฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ โดยการสำรวจผ่านผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ในพื้นที่อำเภอพุทไธสง เก็บข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว อำเภออำเภอดง อำเภอประโคนชัย อำเภอเฉลิมพระเกียรติเก็บข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร อำเภอหนองกี่เก็บข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ไทยโคราช และเก็บข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ไทยกูย หรือ ชาวส่วย

1.4.3 จัดทำรายงานข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นจังหวัดบุรีรัมย์ ในรูปแบบ
รูปเล่ม และเอกสารเผยแพร่ฉบับปีสี่

1.5 ผู้รับผิดชอบ

1.5.1 อาจารย์ ดร.ธนพล ทิรัชชาติ ผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม หัวหน้าโครงการ สัตส่วน
ความรับผิดชอบ ร้อยละ 55

1.5.2 อาจารย์ ดร.ประทวน วันนิจ รองผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม ผู้ร่วมโครงการ
 สืบส่วนความรับผิดชอบ ร้อยละ 15

1.5.3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โอศุก ไทยจันทร์ราชย์ รองผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม ผู้
ร่วมโครงการ สัตว์ส่วนความรับผิดชอบ ร้อยละ 15

1.5.4 อาจารย์ไชยวัฒน์ ไชยชาติกิตติยศ รองผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม ผู้ร่วมโครงการ
 สัตส่วนความรับผิดชอบ ร้อยละ 15

1.6 ระยะเวลาและสถานที่ในการดำเนินโครงการ

วันเริ่มโครงการระหว่าง ตุลาคม พ.ศ. 2563 วันสิ้นสุดโครงการ พฤษภาคม พ.ศ. 2564

ตารางที่ 1.1 ขั้นตอนการดำเนินโครงการ ระหว่าง ตุลาคม พ.ศ. 2563 มิถุนายน พ.ศ. 2564

กิจกรรม	ปี พ.ศ. 2563			ปี พ.ศ. 2564					
	ไตรมาสที่ 1			ไตรมาสที่ 2			ไตรมาสที่ 3		
	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.
สำรวจความต้องการของผู้รับบริการ									
วางแผนโครงการ (P)									
จัดทำร่างและรายละเอียดโครงการฯ									
นำเสนอผู้บริหารเพื่อขอความเห็นชอบในหลักการเบื้องต้น									
ขออนุมัติโครงการ									
ประสานปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ผู้รู้ วิทยากร									
ดำเนินโครงการ (D)									
ดำเนินโครงการและกิจกรรมตามแผน									
ติดตามการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ (C)									
รายงานการประเมินผลโครงการ									
นำผลสรุปมาปรับปรุงเพื่อวางแผนครั้งต่อไป (A)									

1.7 งบประมาณในการดำเนินโครงการ

งบประมาณในการดำเนินโครงการมีความสำคัญในการขับเคลื่อนโครงการจัดทำข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นจังหวัดบุรีรัมย์ สามารถแสดงรายละเอียดดังในตารางที่ 1.2

ตารางที่ 1.2 แสดงรายละเอียดงบประมาณสำหรับการดำเนินกิจกรรมในโครงการ

รายการ	งบประมาณ (บาท)
1. ประชุมเตรียมความพร้อม ค่าวัสดุสำนักงาน (4,000 บาท X 1 ครั้ง = 4,000 บาท)	4,000
2. ลงพื้นที่จัดเก็บข้อมูลฯ ในพื้นที่เป้าหมาย - ค่าจ้างเก็บข้อมูล จำนวน 200 ชุด ๆ ละ 80 บาท = 16,000 บาท) - ค่าจ้างคีย์ข้อมูล จำนวน 200 ชุด ๆ ละ 50 บาท : 10,000 บาท - ค่าสังเคราะห์ข้อมูล 4 กลุ่มชาติพันธุ์ ๆ ละ 20,000 บาท = 80,000 บาท - ค่าวัสดุ 6,000 บาท X 4 ชาติพันธุ์ = 24,000 บาท	130,000
3. จัดทำรายงานผลการดำเนินโครงการจัดทำข้อมูล - ค่าจัดพิมพ์เอกสารสีฉบับ สมบูรณ์ 400 เล่ม X 150 บาท = 60,000 บาท - ค่ารูปเล่มรายงานโครงการ 20 เล่ม X 300 บาท = 6,000 บาท 3. ค่าวัสดุ	66,000
รวม	200,000

หมายเหตุ ขออภัยเสียทุกรายการ

1.8 การติดตามและประเมินผล

การประเมินความสำเร็จในการดำเนินงานของโครงการฯ ตามตัวชี้วัดตามเกณฑ์ประกันคุณภาพการศึกษา สามารถแสดงรายละเอียดตามมิติต่าง ๆ ดังตารางที่ 1.3

ตารางที่ 1.3 เกณฑ์การประเมินความสำเร็จโครงการฯ ตามตัวชี้วัดตามเกณฑ์ประกันคุณภาพการศึกษา

แผนการบูรณาการกับการเรียนการสอนและการวิจัย	ลักษณะการบูรณาการ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
1. แผนการบูรณาการกับการเรียนการสอน - รายวิชาพื้นฐานของมหาวิทยาลัย ภูมิปัญญาไทยกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม	- มีการนำเนื้อหาของการบริการวิชาการเข้าสอดแทรกในสาระวิชาที่ทำการสอน	- ร้อยละของนักศึกษาที่ได้รับความรู้เพิ่มขึ้น สามารถสอบผ่านในรายวิชา

- นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์	- นำนักศึกษาออกสำรวจพื้นที่ เพื่อร่วมให้บริการวิชาการตาม งานที่กำหนด - มอบหมายงานให้นักศึกษาทำ โครงการจากปัญหาของการ ให้บริการวิชาการ	- ร้อยละของนักศึกษาที่มีส่วนร่วม ในการให้บริการวิชาการ - จำนวนโครงการวิจัยของ นักศึกษาที่ได้จากการบริการ วิชาการอย่างน้อย 1 โครงการ
2. แผนการบูรณาการกับการวิจัย - โครงการวิจัย เรื่อง การสำรวจ ชุมชนโบราณที่ควรค่าแก่การ อนุรักษ์ในจังหวัดบุรีรัมย์	- นำองค์ความรู้และเทคนิค วิธีการตลอดจนระเบียบการวิจัย จากงานวิจัยที่ได้ถ่ายทอดสู่ กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการ - นำปัญหาที่ได้จากการบริการ วิชาการมาพัฒนาเป็นข้อเสนอ โครงการ	- ร้อยละของผู้ร่วมโครงการได้รับ ความรู้เพิ่มขึ้น สามารถนำความรู้ ไปใช้ประโยชน์ได้ - ฝึกทักษะการสำรวจความ หลากหลายของประเพณี วัฒนธรรม ของชุมชนเป้าหมายได้

1.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1.9.1 ได้ข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น จังหวัดบุรีรัมย์ เชิงพื้นที่ เพื่อพัฒนาในรูปแบบฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ในศูนย์วัฒนธรรมอีสานใต้ และฐานข้อมูลระบบออนไลน์ ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดบุรีรัมย์ ต่อไป

1.9.2 ใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนด้านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น จังหวัดบุรีรัมย์ ในรายวิชาภูมิปัญญาไทยกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

1.10 เป้าหมายผลผลิต

1.10.1 ได้ข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นจังหวัดบุรีรัมย์ ที่เป็นตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดบุรีรัมย์

1.10.2 หน่วยงานที่ร่วมดำเนินโครงการจัดทำข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 3 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

1.10.3 พื้นที่ดำเนินโครงการจัดทำข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอพุทไธสง อำเภอแคนดง อำเภอกระสัง อำเภอประโคนชัย อำเภอหนองกี่ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ

1.10.4 เชิงคุณภาพ

1.10.4.1 มีการเชื่อมโยงกับการเรียนการสอนการบูรณาการกับรายวิชาภูมิปัญญาไทยกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

1.10.4.2 ศูนย์วัฒนธรรมอีสานใต้ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เป็นแหล่งความรู้ทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ท้องถิ่น และสื่อในการจัดการเรียนการสอนด้านทรัพยากรวัฒนธรรม

1.10.4.3 นักศึกษา บุคลากร และบุคคลทั่วไปเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรวัฒนธรรม

วิธีดำเนินการ

โครงการจัดทำข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นจังหวัดบุรีรัมย์ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาจัดเก็บข้อมูลดำเนินการเลือกตัวแทนของกลุ่มทางวัฒนธรรมโดยใช้การกำหนดจากกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดบุรีรัมย์ และเลือกจากอำเภอที่ปรากฏกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ อำเภอพุทไธสง อำเภอหนองกี่ เก็บข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว ชาติพันธุ์ไทยโคราช ชาติพันธุ์ไทยกูย หรือ ชาวส่วย และ อำเภอแคนดง อำเภอประโคนชัย อำเภอเฉลิมพระเกียรติ เก็บข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร และกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาวบางส่วน ซึ่งแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ก็จะมีเอกลักษณ์ทาง วัฒนธรรมที่แตกต่างกันไป โดยกำหนดประเด็นในการสำรวจ ได้แก่ ประวัติชุมชน ข้อมูลด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีพื้นบ้าน การประดิษฐ์สิ่งของ หรือเครื่องทุ่นแรง การย้อมสี ด้านการเกษตรการปลูกพืช พืชที่มีเอกลักษณ์ หรือ โดดเด่นเป็นพิเศษด้านเครื่องมือเครื่องใช้พื้นบ้าน เครื่องใช้ในบ้าน ในครัว เครื่องทุ่นแรงในการทำงาน ด้านสุขภาพอนามัย ด้านอาหารที่เป็นเอกลักษณ์พิเศษ ด้านเครื่องนุ่งห่ม การแต่งกาย เครื่องประดับ เช่น การทอผ้า หรือเครื่องประดับประจำท้องถิ่น ด้านศิลปกรรม เช่น การปั้น การแกะสลัก ด้านดนตรี เช่น ดนตรีพื้นบ้าน หมอลำ กันตรึม จเรียง ด้านการแสดงพื้นบ้าน การรำ หรือการแสดงประกอบในเทศกาล หรือประเพณีของท้องถิ่น ด้านวรรณกรรม ข้อมูลสถานที่สำคัญในชุมชน โบราณวัตถุ เอกสารสำคัญ เช่น จารึก ใบลาน หนังสือเก่า สิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ เช่น ศาลตาปู่ เทวรูป สิ่งศักดิ์สิทธิ์ พระเก่า แหล่งโบราณสถานภายในชุมชน สถานที่สำคัญทางศาสนาภายในชุมชน แหล่งทางธรรมชาติวิทยาภายในชุมชนอนุสาวรีย์หรืออนุสรณ์สถานภายในชุมชน แหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน พิพิธภัณฑ์หรือแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชน พิธีกรรมและความเชื่อ เช่น รำผีฟ้า มะมั่ววัด พิธีเอาข้าวขึ้นยุ้ง ทำขวัญข้าว การละเล่นพื้นบ้าน ตำนานหรือนิทานพื้นบ้าน ความเชื่อในชุมชน

2.1 เครื่องมือสำหรับการสำรวจเก็บ การสำรวจเก็บรวบรวมข้อมูลมรดก ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นจังหวัดบุรีรัมย์

2.1.1 แผนที่สำหรับการลงสำรวจภาคสนาม

จังหวัดบุรีรัมย์ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ขอบเขตจังหวัดทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดขอนแก่น จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดสุรินทร์ ทิศตะวันออก ติดต่อกับจังหวัดสุรินทร์ ทิศใต้ ติดต่อกับจังหวัดสระแก้ว และราชอาณาจักรกัมพูชาทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดนครราชสีมา มีเนื้อที่รวมทั้งสิ้น 10,393.945 ตารางกิโลเมตร พื้นที่การปกครองมีทั้งสิ้น 23 อำเภอ

ที่มา : สำนักงานจังหวัดบุรีรัมย์. 2563 : 4

ชนเผ่าหรือชาติพันธุ์ในจังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์มีภูมิประเทศตอนใต้ติดทิวเขาพนมดงรัก ทิศเหนือมีแม่น้ำมูล และแม่น้ำไหลผ่าน จึงเป็นพื้นที่เหมาะสมในการทำเกษตรกรรม ทำให้มีผู้คนอาศัยอยู่อย่างต่อเนื่อง สามารถแบ่งชาติพันธุ์ที่อาศัยในพื้นที่นี้ได้ 4 ชาติพันธุ์ได้แก่ ชาติพันธุ์ไทยเขมร อาศัยอยู่บริเวณทิศใต้ของจังหวัดบุรีรัมย์มีพื้นที่ติดกับประเทศกัมพูชา ชาติพันธุ์ไทยลาว อาศัยอยู่บริเวณทิศเหนือแม่น้ำมูล ชาติพันธุ์ไทยโคราชเป็นชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่บริเวณด้านทิศตะวันตกของจังหวัดบุรีรัมย์มีพื้นที่ติดกับจังหวัดนครราชสีมา และชาติพันธุ์ไทยกวยอาศัยอยู่บริเวณทิศตะวันออกติดกับจังหวัดสุรินทร์ โดยทุกชาติพันธุ์มีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง เช่น ภาษา เครื่องแต่งกาย ประเพณี ฯลฯ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ชาตินัพนธ์ไทยเขมร เป็นกลุ่มชาตินัพนธ์ที่เป็นประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดบุรีรัมย์ ทั้งนี้เพราะมีพื้นที่อยู่ติดกับพรมแดนประเทศกัมพูชา ส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ทางตอนใต้ของจังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่ อำเภอบัวชุม บ้านกรวด ปะคำ ละหานทราย กระสัง สตึก พลับพลาชัย ห้วยราช และเมืองบุรีรัมย์ ชาตินัพนธ์ไทยเขมร ในจังหวัดบุรีรัมย์ดำเนินชีวิตด้วยเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมด้าน ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษา เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของกลุ่มตนเองไว้อย่างเหนียวแน่น โดยเฉพาะ ด้านความเชื่อ เช่น ด้านไสยศาสตร์ เครื่องรางของขลัง การเสกเป่า ยาสั่ง และการประกอบพิธีกรรมต่างๆ ในวิถีชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย ซึ่งมีการสืบทอดกันมา โดยมีผู้นำสืบทอดสู่ชนรุ่นหลัง อย่างเหนียวแน่น สำหรับประเพณีที่โดดเด่นคือประเพณีวันสารทเดือน 10 หรือ ไข่เบนทม เป็นภาษาเขมรแปลว่า วันสารทใหญ่ คนส่วนใหญ่จะเรียกว่า วันแซนโดนตา คำว่า แซน เป็นภาษาเขมรแปลว่า เช่นสรวง โดนตา แปลว่า บรรพบุรุษ เป็นการทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ล่วงลับไปแล้ว คติความเชื่อชาวเขมรมีความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษค่อนข้างมาก หากจะกระทำการใดต้องเซ่นผีหรือเซ่นสรวงบรรพบุรุษก่อนเสมอ และหากเจ็บไข้ได้ป่วยก็จะมีพิธีเล่นมะมวด เพื่อเป็นการสื่อสารกับวิญญาณบรรพบุรุษ หาแนวทางในการรักษาโรคภัยหรือสอบถามการกระทำที่อันไปลบหลู่สิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือวิญญาณบรรพบุรุษที่เชื่อกันว่าเป็นต้นเหตุของอาการเจ็บไข้ได้ป่วยนั้น

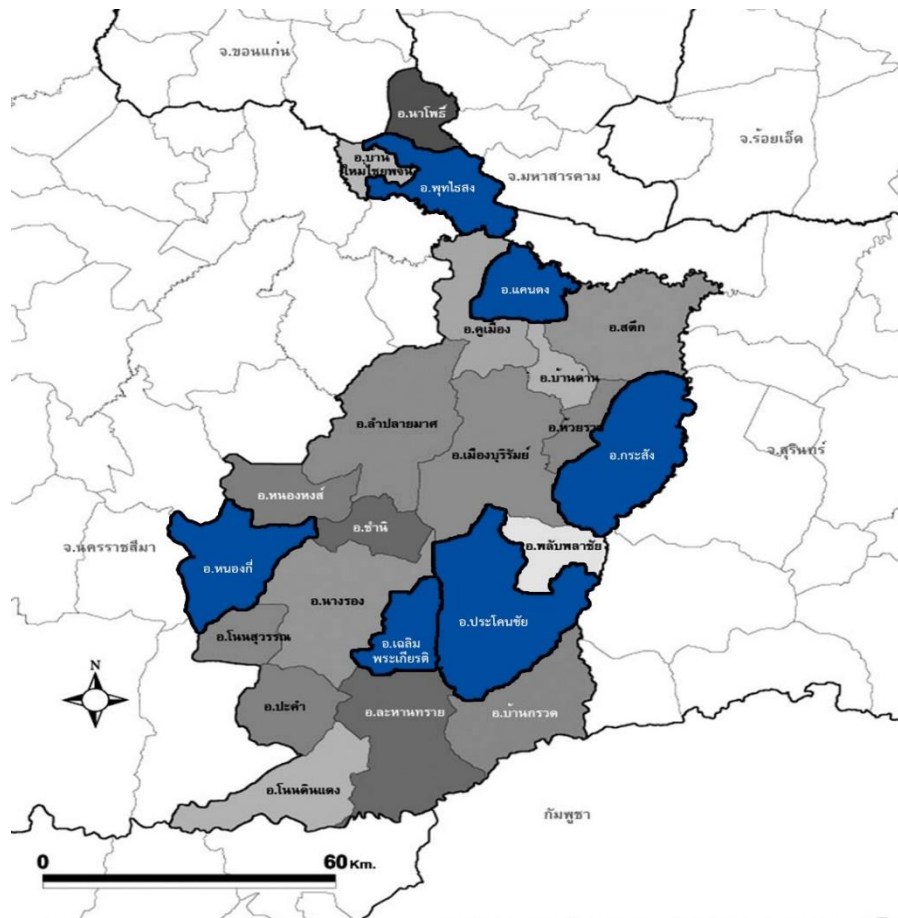
ภาษาพูดของกลุ่มชาตินัพนธ์ไทยเขมรเป็น ภาษาเขมรพื้นถิ่น มีความคล้ายคลึงกับภาษาเขมรในประเทศกัมพูชา ประชากรที่อาศัยอยู่ใกล้พรมแดนไทยกัมพูชาสามารถสื่อสารระหว่างกันได้ โดยเฉพาะภาษาเขมรที่ใช้ในจังหวัดบุรีรัมย์จะมีความคล้ายคลึงกับภาษาเขมรในจังหวัดเสียมราฐ ประเทศกัมพูชา

2) ชาตินัพนธ์ไทยลาว จากการศึกษาความเป็นมาของชาวไทยลาวในจังหวัดบุรีรัมย์ ดังเดิมนั้น มักจะอยู่ทางเหนือแม่น้ำมูลที่ติดกับเขตจังหวัดขอนแก่นและจังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ อำเภอบุพพัไธสง คุ้มเมือง นาโพธิ์ บ้านใหม่ไชยพจน์ แคนดง หนองกี่ และอำเภอสตึก ชาตินัพนธ์ไทยลาวซึ่งเป็นชาวบุรีรัมย์ดั้งเดิมอพยพเนื่องจากสงคราม มาจากนครเวียงจันทน์ ลักษณะการแต่งกาย ชายนิยมแต่งกายแบบผ้าขาวก๊วย หรือโล่ง นิยมนุ่งผ้าห้วกูด (ห้วกูด) เสื้อนิยมนุ่งเสื้อม่อฮ่อมเป็นสีคราม มีความนิยมในการทอผ้าใช้เองเป็นงานของหญิง ส่วนผู้ชายจะนิยมทำเครื่องมือเครื่องใช้ในครัวเรือนจากการสานไม้ไผ่ ประเพณีวัฒนธรรมนิยมดำเนินชีวิตตาม ฮีตสิบสองหรือประเพณี 12 เดือน นอกจากนี้ยังมีความเชื่อการนับถือผีบรรพบุรุษ ผีฟ้า ผีแถน รวมทั้งผีไร่ นา นิยมมีศาลตาปู่ประจำหมู่บ้าน มีตำแหน่งเฒ่าจ้ำหรือหมอจ้ำ เป็นผู้ติดต่อกับวิญญาณ ซึ่งจะได้รับคำแนะนำจากชุมชนอย่างมาก ภาษาที่ใช้ในการพูดของกลุ่มชาตินัพนธ์ไทยลาวเป็นภาษาอีสานหรือภาษาลาว ซึ่งส่วนใหญ่คนในภาคอีสานใช้ในการสื่อสารระหว่างกัน

3) ชาตินัพนธ์ไทยโคราช บางครั้งเรียก ไทยเบ๊จ จะอาศัยอยู่ในเขตอำเภอนางรอง หนองกี่ ปะคำ และอำเภอลำปลายมาศ การแต่งกายจะนุ่งโจงกระเบนทั้งชายและหญิง เสื้อคอกลมผ้าขาวม้าพาดบ่าด้านซ้าย หญิงนิยมทัดดอกไม้ที่หู ชาวไทยโคราชเป็นคนอ่อนน้อมถ่อมตน ว่านอนสอนง่ายเชื่อฟัง พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย และเชื่อฟังผู้นำ ไม่ประพฤติดล่วเกินคำสั่งสอนของผู้เป็นบุพการีความเชื่อถือ การทำบุญใส่บาตร ส่งผลบุญไปให้บรรพบุรุษ เป็นประเพณีที่นิยมทำกันในช่วงเดือน 6 ไม่กำหนดวันที่แน่นอน เป็นการทำบุญประจำหมู่บ้าน ซึ่งเชื่อว่าเป็นการส่งผลบุญไปให้บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว เป็นการแสดงความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ ความเชื่อเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ คือการทำนา ทำไร่ เมื่อถึงฤดูการทำนาคือเดือน 5 ทุกปี จะต้องประกอบพิธีแรกนา (แรกนาขวัญ) เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่การประกอบอาชีพ การละเล่นมีเพลงโคราช หรือเรียก เพลงปฎิพากย์ คือการโต้ตอบเพลงกันระหว่างฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย เป็นกลอนเนื้อร้องสนุกสนาน ภาษาไทยโคราชเป็นภาษาไทยที่มีสำเนียงเพี้ยนเหนือ และมีคำศัพท์เฉพาะแต่ก็ไม่มากนัก หรือบางครั้งก็มีคนเรียกภาษาที่ใช้ว่าลาวโคราช หรือ ภาษาไทยเบ๊จ

2.4 ชาตินัฏไทยกุย หรือเรียกว่า ชาวส่วย เป็นชื่อเรียกจากทางการไทย ในสมัยรัชกาลที่ 3 เรียกกลุ่มเขมรป่าดงที่หาของป่ามาเป็นส่วย เพื่อไม่ต้องไปเป็นไพร่ส่วยจากการเกณฑ์คนเพื่อใช้แรงงาน จึงเรียกชาตินัฏไทยกุยว่า ชาวส่วย ชาตินัฏไทยกุยในจังหวัดบุรีรัมย์ส่วนใหญ่อพยพมาจากจังหวัดอุบลราชธานี ศรีสะเกษ และจังหวัดสุรินทร์ เมื่อประมาณ 100 ปีที่ผ่านมาแล้ว ได้เข้ามาอยู่ในเขตอำเภอเมืองบุรีรัมย์ หนองกี่ ลำปลายมาศ กระสัง สตึก พลับพลาชัย บ้านด่าน และอำเภอประโคนชัย การนุ่งห่มและการแต่งกายของชนชาวส่วยนิยมการ แต่งกายนุ่งห่มเหมือนชาตินัฏเขมรแต่พิเศษคือ นิยมทัดดอกไม้ที่อยู่ทั้งสองข้างจะเป็นดอกไม้สีอะไรก็ได้ ชาตินัฏไทยกุยมีอาชีพ ลำสัตว์ หาของป่า และที่สำคัญคือ การจับช้างป่า โดยสามารถจับช้างป่ามาฝึกเพื่อใช้งานได้ ปัจจุบันไม่มีช้างป่าให้จับแต่การนับถือศาลปะกำซึ่งเป็นที่รวบรวมอุปกรณ์ในการจับช้าง ยังเป็นวัฒนธรรมที่ชาตินัฏไทยกุยปฏิบัติสืบต่อกันมา และจะถือเครื่องในเรื่องการตอบแทนต่อผู้มีพระคุณ เช่นในทุกปีในช่วงสงกรานต์ พวก ลูกหลานจะต้องหาบน้ำไปให้พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย อาบ พร้อมทั้งหาเสื้อผ้าใหม่ ๆ ให้ผลัดเปลี่ยนเป็น ประจำทุกปี เชื้อฟังคำสั่งสอนของบิดา มารดา ไม่ประพฤติตนอริตคนอรรอย ความเชื่อเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีส่วนมากจะคล้ายกับพวกเขมร เช่น การตายจะไม่นิยมเผาแต่จะฝังไว้ก่อน เป็นต้น (สำนักงานจังหวัดบุรีรัมย์. 2563 : 25-26) ภาษากุยหรือส่วย เป็นภาษาที่มีความเฉพาะ และมีความแตกต่างจากภาษาลาวและภาษาเขมร คำว่า กุย ในภาษากุย แปลว่า คน ซึ่งนักมานุษยวิทยาจัดพวกกุย ว่าอยู่ในกลุ่มตระกูลมอญเขมร

การกำหนดพื้นที่ในการสำรวจเก็บรวบรวมข้อมูลมรดก ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นจังหวัดบุรีรัมย์ ได้กำหนดพื้นที่โดยการเลือกตัวแทนจากกลุ่มชาตินัฏ ที่พบในจังหวัดบุรีรัมย์ จากภาพประกอบที่ 2 แผนที่แสดงพื้นที่การสำรวจข้อมูล มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นจังหวัดบุรีรัมย์ จากมูลการศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มชาตินัฏเบื้องต้นจึงเลือกพื้นที่ 4 กลุ่มชาตินัฏได้แก่ หมายเลข 1 อำเภอที่ปรากฏกลุ่มชาตินัฏที่อาศัยอยู่ อำเภอพุทไธสง อำเภอหนองกี่ เก็บข้อมูลกลุ่มชาตินัฏไทยลาว ชาตินัฏไทยโคราช ชาตินัฏไทยกุย หรือ ชาวส่วย หมายเลข 2 อำเภอแคนดง อำเภอประโคนชัย อำเภอเฉลิมพระเกียรติ เก็บข้อมูลกลุ่มชาตินัฏไทยเขมร และกลุ่มชาตินัฏไทยลาวบางส่วน

ภาพประกอบที่ 2 แผนที่แสดงพื้นที่การสำรวจข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น
จังหวัดบุรีรัมย์ที่ 4 กลุ่มชาติพันธุ์

2.2 วิธีการดำเนินโครงการ

การลงพื้นที่เพื่อจัดเก็บข้อมูลดำเนินการเลือกตัวแทนของกลุ่มทางวัฒนธรรมโดยใช้การกำหนดจากกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดบุรีรัมย์ และเลือกจากอำเภอที่ปรากฏกลุ่มชาติพันธุ์อาศัยอยู่ ประกอบด้วย 4 กลุ่มชาติพันธุ์ได้แก่ อำเภอที่ปรากฏกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ อำเภอพุทไธสง อำเภอหนองกี่ เก็บข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว ชาติพันธุ์ไทยโคราช ชาติพันธุ์ไทยกูย หรือ ชาวส่วย อำเภอแคนดง อำเภอประโคนชัย อำเภอเฉลิมพระเกียรติ เก็บข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร และกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาวบางส่วน การออกแบบเครื่องมือเพื่อใช้ในการสำรวจ โดยการลงพื้นที่และใช้แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลในประเด็น ของการสำรวจข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ดังนี้

- 1) ข้อมูลทั่วไป
 - ชื่อชุมชน
 - ที่ตั้ง
 - ชื่อผู้สำรวจข้อมูล
 - ชื่อเจ้าของข้อมูล
 - ประเภทกลุ่มชาติพันธุ์

2) ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

- ด้านเทคโนโลยีพื้นบ้าน
- ด้านการเกษตร
- ด้านเครื่องมือเครื่องใช้พื้นบ้าน
- ด้านสุขภาพอนามัย
- ด้านอาหาร
- ด้านเครื่องนุ่งห่ม
- การแต่งกาย
- เครื่องประดับ
- ด้านศิลปกรรม
- ด้านดนตรี
- ด้านการแสดงพื้นบ้านด้านวรรณกรรม

3) ของดีชุมชน และสิ่งสำคัญ

- โบราณวัตถุ
- เอกสารสำคัญ จารึก ใบลาน หนังสือเก่า
- ศิลปวัตถุ
- สิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ (เช่น ศาลตาปู่ พระเก่า อื่นๆ)

4) วิถีชีวิตและประเพณี

- ศาสนาในชุมชน
- พิธีกรรมในชุมชน
- ภาษาที่ใช้
- การละเล่นพื้นบ้าน
- ตำนานหรือนิทานพื้นบ้าน
- ความเชื่อในชุมชน

5) สถานที่สำคัญในชุมชน

- แหล่งโบราณสถาน
- สถานที่สำคัญทางศาสนา
- แหล่งทางธรรมชาติวิทยา
- อนุสาวรีย์หรืออนุสรณ์สถาน
- อนุสาวรีย์หรืออนุสรณ์สถาน
- แหล่งท่องเที่ยว
- พิพิธภัณฑ์หรือแหล่งเรียนรู้
-

6) บุคคลสำคัญในชุมชน

- ปราชญ์ชาวบ้าน
- ศิลปินพื้นบ้าน
- วีรบุรุษ หรือวีรสตรี
- บุคคลสำคัญทางศาสนา

- กลุ่มบุคคล หรือชมรม
- ผู้นำท้องถิ่นสู่การเปลี่ยนแปลงสำคัญ

7) ข้อมูลสำคัญอื่นๆ

- ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับชุมชน

8) ภาพถ่ายประกอบข้อมูลของชุมชน

2.3 การเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล

2.3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้รูปแบบการบันทึกสิ่งที่พบในการสำรวจลงในแบบสำรวจตามประเด็นที่กำหนดหัวข้อพร้อมถ่ายภาพประกอบและสัมภาษณ์ บุคคลสำคัญในการให้ข้อมูลที่ศึกษาโดยเน้นสิ่งที่เป็นจุดเด่นของมรดกภูมิปัญญา ใช้แบบสอบถามชนิดเขียนตอบ เป็นวิธีการเก็บรวบรวมที่ทำให้ได้ข้อมูลได้มาก ในเวลาที่จำกัด การสัมภาษณ์โดยตรงช่วยให้ข้อมูลได้ลึกกว่าการใช้แบบสำรวจ ซึ่งใช้เวลาและทรัพยากรค่อนข้างมาก และผู้ช่วยในการเก็บข้อมูลต้องมีการเตรียมผู้สัมภาษณ์ ให้ได้รับการฝึกฝนมาอย่างดี ก่อนที่จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.3.2 การสังเกตภายใต้การรวบรวมที่ได้จากการนัดหมายไว้ เป็นการใช้แบบวัดความรู้ แบบวัดทัศนคติ ของกลุ่มบุคคลที่ได้นัดหมายเพื่อให้ข้อมูล

2.3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลภูมิปัญญาของ 4 กลุ่มชาติพันธุ์ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงบรรยาย เป็นการนำเสนอข้อเท็จจริง เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อให้ทราบว่าสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างไร ในการสำรวจว่า มีตัวแปรอะไรบ้าง สัมพันธ์อย่างไร ไปจนถึงการหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของตัวแปร การเขียนบรรยายเป็นการหาเงื่อนไข และความสำคัญที่เกิดขึ้นในความคิดเห็นทัศนคติ ผลที่มองเห็นตลอดจนแนวโน้ม เชื่อมโยงข้อมูลเพื่อจุดประสงค์ที่จะบรรยาย และแปลความถึงลักษณะระดับของเงื่อนไข ความสัมพันธ์ การสำรวจ สืบค้น เกี่ยวกับตัวแปร และมาหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล เพื่อนำมาพรรณนาหรือบรรยายนี้ เพื่อนำมรดกภูมิปัญญาที่ศึกษาต่าง ๆ โดยอาศัยการสังเกต บันทึก รวบรวม และวิเคราะห์ จากนั้นจึงสรุปให้เป็นผลการวิจัย

ผลการดำเนินโครงการ

การสำรวจข้อมูลได้ดำเนินการทั้งสิ้น 60 ชุมชน ประกอบไปด้วยพื้นที่อำเภอพุทไธสง อำเภอหนองกี่ กลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว กลุ่มชาติพันธุ์ไทยโคราช และเก็บข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ไทยกูยจำนวน 9 ตำบล 20 หมู่บ้าน อำเภอแคนดง อำเภอกระสัง อำเภอประโคนชัย อำเภอเฉลิมพระเกียรติเก็บข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว กลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร จำนวน 20 ตำบล 40 หมู่บ้าน

3.1 บริบทของพื้นที่ที่ใช้เพื่อศึกษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ผลการลงพื้นที่ได้ดำเนินการสำรวจและจัดเก็บข้อมูล ตลอดระยะเวลาของการดำเนินโครงการ โดยได้แยกพื้นที่ตามกลุ่มชาติพันธุ์ที่ 4 ชาติพันธุ์ สามารถแสดงรายละเอียดดังนี้

3.1.1 กลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัดบุรีรัมย์ มีอาณาเขตติดต่อกับเขตการปกครองข้างเคียง คือ ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอนาโพธิ์ (จังหวัดบุรีรัมย์) ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอยักษ์ภูมิพิสัย (จังหวัดมหาสารคาม) อำเภอและอำเภอยักษ์บุรี จังหวัดสุรินทร์ ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอเมืองยาง (จังหวัดนครราชสีมา) ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอหนองสองห้อง (จังหวัดขอนแก่น) และอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์

อำเภอพุทไธสงแบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 7 ตำบล 97 หมู่บ้าน คือ ตำบลพุทไธสง 13 หมู่บ้าน ตำบลมะเฟือง 13 หมู่บ้าน ตำบลบ้านจาน 13 หมู่บ้าน ตำบลบ้านเป้า 12 หมู่บ้าน ตำบลบ้านแก่ง 13 หมู่บ้าน ตำบลบ้านยาง 18 หมู่บ้าน ตำบลหายโศก 15 หมู่บ้านโดยกำหนดพิกัดตามแผนที่ในภาพประกอบที่ 3

ภาพประกอบที่ 3 กำหนดพิกัดแผนที่ทำการสำรวจกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว อำเภอพุทไธสง

ตารางที่ 3.1 แสดงข้อมูลจุดพิกัดภูมิศาสตร์ ของตำแหน่งพื้นที่ในการสำรวจกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว ใน อำเภอฟุไทสง ซึ่งได้แสดงจุดพิกัดละติจูด ลองจิจูด

ชื่อชุมชน		ละติจูด	ลองจิจูด
1. ตำบลมะเฟือง อำเภอฟุไทสง			
1) บ้านมะเฟือง	หมู่ 1 ตำบลมะเฟือง	15.508354	103.035008
2) บ้านขาด	หมู่ 2 ตำบลมะเฟือง	15.499082	103.044406
3) บ้านศิระระแด	หมู่ 3 ตำบลมะเฟือง	15.541546	103.020916
4) บ้านดอนขาม	หมู่ 6 ตำบลมะเฟือง	15.519336	103.047031
5) บ้านม่วงใต้	หมู่ 8 ตำบลมะเฟือง	15.458553	103.038792
2. ตำบลบ้านแวง อำเภอฟุไทสง			
6) บ้านโนนสะอาด	หมู่ 2 ตำบลบ้านแวง	15.576371	102.968113
7) บ้านโนนลาน	หมู่ 3 ตำบลบ้านแวง	15.584961	102.957525
8) บ้านหนองม่วง	หมู่ 5 ตำบลบ้านแวง	15.562480	102.957369
9) บ้านเมืองน้อย	หมู่ 7 ตำบลบ้านแวง	15.606075	102.945969
10) บ้านสงแดง	หมู่ 12 ตำบลบ้านแวง	15.581814	102.960380

3.1.2 กลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ อำเภอประโคนชัยตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของจังหวัด มีอาณาเขตติดต่อกับเขตการปกครองข้างเคียงดังต่อไปนี้ ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลสองห้อง ตำบลเมืองฝาง ตำบลเสม็ด ตำบลสะแกชำ อำเภอเมืองบุรีรัมย์ และตำบลสำโรง ตำบลสะเดา ตำบลจันทุม ตำบลป่าชัน อำเภอพลับพลาชัย ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลทุ่งมน ตำบลตานี อำเภอปราสาท (จังหวัดสุรินทร์) ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลเขาดินเหนือ ตำบลหินลาด ตำบลบ้านกรวด ตำบลหนองไม้งาม ตำบลบึงเจริญ อำเภอบ้านกรวด และตำบลตาจ่ง อำเภอละหานทราย

อำเภอประโคนชัย มีการแบ่งเขตการปกครอง รวม 16 ตำบล 182 หมู่บ้าน ตำบลประโคนชัย 14 หมู่บ้าน ตำบลแสลงโทน 7 หมู่บ้าน ตำบลบ้านไทร 12 หมู่บ้าน ตำบลละเวีย 13 หมู่บ้าน ตำบลจระเข้มาก 18 หมู่บ้าน ตำบลปังกู 14 หมู่บ้าน ตำบลโคกยาง 9 หมู่บ้าน ตำบลโคกม้า 9 หมู่บ้านตำบลไพศาล 16 หมู่บ้าน ตำบลตะโกตาพิ 11 หมู่บ้าน ตำบลเขาคอก 15 หมู่บ้าน ตำบลหนองบอน 11 หมู่บ้าน ตำบลโคกมะขาม 7 หมู่บ้าน ตำบลโคกตูม 10 หมู่บ้านตำบลประตึก 8 หมู่บ้าน ตำบลสี่เหลี่ยม 8 หมู่บ้านโดยกำหนดพิกัดตามแผนที่ในภาพประกอบที่ 4 มีรายละเอียดดังนี้

ภาพประกอบที่ 4 กำหนดพิกัดแผนที่ทำการสำรวจกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร อำเภอประโคนชัย

ตารางที่ 3.2 แสดงข้อมูลจุดพิกัดภูมิศาสตร์ ของตำแหน่งพื้นที่ในการสำรวจกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร อำเภอประโคนชัยซึ่งได้แสดงจุดพิกัดละติจูด ลองจิจูด

ชื่อชุมชน		ละติจูด	ลองจิจูด
1. ตำบลจระเข้มาก อำเภอประโคนชัย			
1) บ้านหนองม่วง	หมู่ 4 ตำบลจระเข้มาก	14.533029	102.9839702
2) บ้านโคกเมือง	หมู่ 6 ตำบลจระเข้มาก	14.4930829	102.9781707
2. ตำบลโคกมา อำเภอประโคนชัย			
3) ตะลุงเก่า	หมู่ 3 ตำบลโคกมา	14.8212572	102.8894366
3. ตำบลตะโกตาพิ อำเภอประโคนชัย			
4) บ้านโคกเห็ด	หมู่ 4 ตำบลตะโกตาพิ	14.6448761	102.9529292
5) บ้านตะโกตาพิ	หมู่ 7 ตำบลตะโกตาพิ	14.6259852	102.9607956
4. ตำบลประจักษ์ อำเภอประโคนชัย			
6) บ้านปราง	หมู่ 4 ตำบลประจักษ์	14.557130	103.04416
7) บ้านโคกใหญ่	หมู่ 6 ตำบลประจักษ์	14.53903	103.07997

ชื่อชุมชน	ละติจูด	ลองจิจูด
8) บ้านปะทัดบุ หมู่ 17 ตำบลปะทัดบุ	14.5749938	102.971983
5. ตำบลแสงโตน อำเภอประโคนชัย		
9) บ้านแสงโตน หมู่ 1 ตำบลแสงโตน	14.7747128	103.0594081
6. ตำบลประโคนชัย อำเภอประโคนชัย		
10) ชุมชนคุ้มอัมปิล หมู่ 5 ตำบลเมืองโพธิ์	14.6081696	103.0723815

3.1.3 กลุ่มชาติพันธุ์ไทยโคราช อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ อำเภอหนองกี่ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของจังหวัด มีอาณาเขตติดต่อกับเขตการปกครองข้างเคียง คือ ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอจักราช (จังหวัดนครราชสีมา) และอำเภอหนองหงส์ ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอขามและอำเภอนางรอง ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอโนนสุวรรณ และอำเภอเสิงสาง (จังหวัดนครราชสีมา) ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอหนองบุญมาก (จังหวัดนครราชสีมา)

อำเภอหนองกี่ แบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 10 ตำบล 108 หมู่บ้าน คือ ตำบลหนองกี่ 8 หมู่บ้าน ตำบลเยี่ยปราสาท 10 หมู่บ้าน ตำบลเมืองเฒ่า 18 หมู่บ้าน ตำบลดอนอะราง 15 หมู่บ้าน ตำบลโคกสว่าง 9 หมู่บ้าน ตำบลทุ่งกระตาดพัฒนา 12 หมู่บ้าน ตำบลทุ่งกระเด็น 9 หมู่บ้าน ตำบล ท่าโพธิ์ชัย 9 หมู่บ้าน ตำบลโคกสูง 8 หมู่บ้าน ตำบลบุกระสัง 10 หมู่บ้าน โดยในการลงพื้นที่อำเภอหนองกี่ เก็บข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ไทยโคราชและกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว จำนวน 7 ตำบล 10 หมู่บ้าน กำหนดพิภพตามแผนที่ในภาพประกอบที่ 5 มีรายละเอียดดังนี้

ภาพประกอบที่ 5 กำหนดพิภพแผนที่ทำการสำรวจกลุ่มชาติพันธุ์ไทยโคราช อำเภอหนองกี่

ตารางที่ 3.3 แสดงข้อมูลจุดพิกัดภูมิศาสตร์ ตำแหน่งพื้นที่ในการสำรวจกลุ่มชาติพันธุ์ไทยโคราช อำเภอหนองกี่ ซึ่งได้แสดงจุดพิกัดละติจูด ลองจิจูด

ชื่อชุมชน	ละติจูด	ลองจิจูด
1. ตำบลท่าโพธิ์ชัย อำเภอหนองกี่		
1) บ้านหนองบอน หมู่ 9 ตำบลท่าโพธิ์ชัย	14.729072	102.638034
2. ตำบลโคกสว่าง อำเภอหนองกี่		
2)บ้านโนนมะกอก หมู่ 2 ตำบลโคกสว่าง	14.793797	102.507601
3.ตำบลแย้ปราสาท อำเภอหนองกี่		
3)บ้านหนองปรือ หมู่ 7 แย้ปราสาท	14.736538	102.601202
4) หาดปราสาททอง หมู่ 8 แย้ปราสาท	14.713760	102.559072

ชื่อชุมชน	ละติจูด	ลองจิจูด
4. ตำบลหนองกี่ อำเภอหนองกี่		
5) ชุมชนหนองกี่ หมู่ 1 ตำบลหนองกี่	14.742939	102.481247
5. ตำบลบุกระสัง อำเภอหนองกี่		
6) บ้านสระสะแก หมู่ 4 ตำบลบุกระสัง	14.742939	102.481247
6.ตำบลทุ่งกระตาดพัฒนา อำเภอหนองกี่		
7) บ้านสุขสำราญ หมู่ 4 ตำบลทุ่งกระตาดพัฒนา	14.690616	102.517156
8) บ้านสุขสำราญ หมู่ 7 ตำบลทุ่งกระตาดพัฒนา	14.694148	102.538780
9)บ้านสุขสำราญ หมู่ 12 ตำบลทุ่งกระตาดพัฒนา	14.694206	102.503497
7.ตำบลดอนอระราง อำเภอหนองกี่		
10) โนนพยอม หมู่ 10 ตำบลดอนอระราง	14.604013	102.499333

1.3.4 อำเภอเฉลิมพระเกียรติ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัดบุรีรัมย์ มีอาณาเขตติดต่อกับเขตการปกครองข้างเคียงดัง ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอนางรอง ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอประโคนชัย ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอละหานทราย ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอนางรอง

อำเภอเฉลิมพระเกียรติ แบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 5 ตำบล 67 หมู่บ้าน คือ ตำบลตาเป็ก 11 หมู่บ้าน ตำบลอีสานเขต 15 หมู่บ้าน ตำบลเจริญสุข 14 หมู่บ้าน ตำบลถาวร 11 หมู่บ้าน ตำบลยายแรมวัฒนา 16 หมู่บ้าน

โดยการเก็บข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรมอำเภอเฉลิมพระเกียรติ เก็บข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรและกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว จำนวน 5 ตำบล 10 หมู่บ้านกำหนดพิกัดตามแผนที่ในภาพประกอบที่ 6 มีรายละเอียดดังนี้

ภาพประกอบที่ 6 กำหนดพิกัดแผนที่ทำการสำรวจกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรและกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว อำเภอเฉลิมพระเกียรติ

ตารางที่ 3.4 แสดงข้อมูลจุดพิกัดภูมิศาสตร์ ตำแหน่งพื้นที่ในการสำรวจกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรและกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว อำเภอเฉลิมพระเกียรติ ซึ่งได้แสดงจุดพิกัดละติจูด ลองจิจูด

ชื่อชุมชน		ละติจูด	ลองจิจูด
1. ตำบล เจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ			
1) บ้านเจริญสุข	หมู่ 3 ตำบล เจริญสุข	14.55322	102.861713
2) บ้านเจริญสุข	หมู่ 12 ตำบล เจริญสุข	14.575347	102.879653

ชื่อชุมชน		ละติจูด	ลองจิจูด
2. ตำบลอิสานเขต อำเภอเฉลิมพระเกียรติ			
3) บ้านตะโกใหญ่	หมู่ 11 ตำบลทุ่งวัง	14.605014	102.917506
4) บ้านตะโกใหญ่	หมู่ 12 ตำบลทุ่งวัง	14.603369	102.916085
3.ตำบลยายแย้ม อำเภอเฉลิมพระเกียรติ			
5) บ้านโนนศิลา	หมู่ 8 ตำบลยายแย้ม	14.498024	102.934707
6)บ้านโนนศิลา	หมู่ 12 ตำบลยายแย้ม	14.494542	102.926729
4. อำเภอ เฉลิมพระเกียรติ ตำบลถาวร			
7) บ้านถาวร	หมู่ 1 ตำบลถาวร	14.505499	102.854630
8)บ้านถาวร	หมู่ 6 ตำบลถาวร	14.497215	102.810231
5. อำเภอ เฉลิมพระเกียรติ ตำบลตาเป็ก			
9) ตาเป็ก	หมู่ 2 ตำบลตาเป็ก	14.564138	102.905753
10)ตาเป็ก	หมู่ 3 ตำบลตาเป็ก	14.551463	102.934776

1.3.5 อำเภอกระสัง ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัดบุรีรัมย์ มีอาณาเขตติดต่อกับเขตการปกครองข้างเคียงดัง ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอสตึก ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอเมืองสุรินทร์ (จังหวัดสุรินทร์) ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอเมืองสุรินทร์ อำเภอปราสาท (จังหวัดสุรินทร์) อำเภอพลับพลาชัย และอำเภอเมืองบุรีรัมย์ ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอเมืองบุรีรัมย์และอำเภอห้วยราช

อำเภอกระสังแบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 11 ตำบล 168 หมู่บ้าน ตำบลกระสัง 21 หมู่บ้าน ตำบลลำดวน 18 หมู่บ้าน ตำบลสองชั้น 17 หมู่บ้าน ตำบลสูงเนิน 19 หมู่บ้าน ตำบลหนองเต็ง 18 หมู่บ้าน ตำบลเมืองไผ่ 13 หมู่บ้าน ตำบลชุมแสง 12 หมู่บ้าน ตำบลบ้านปรือ 15 หมู่บ้าน ตำบลห้วยสำราญ 14 หมู่บ้าน ตำบลกันทรารมย์ 12 หมู่บ้าน ตำบลศรีภูมิ 9 หมู่บ้าน

โดยการเก็บข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรมอำเภออำเภอกระสัง เก็บข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรและกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว จำนวน 6 ตำบล 10 หมู่บ้านกำหนดพิกัดตามแผนที่ในภาพประกอบที่ 7 มีรายละเอียดดังนี้

ภาพประกอบที่ 7 กำหนดพิกัดแผนที่ทำการสำรวจกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรและกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว อำเภอกะสัง

ตารางที่ 3.5 แสดงข้อมูลจุดพิกัดภูมิศาสตร์ ตำแหน่งพื้นที่ในการสำรวจกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรและกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว อำเภอกะสัง ซึ่งได้แสดงจุดพิกัดละติจูด ลองจิจูด

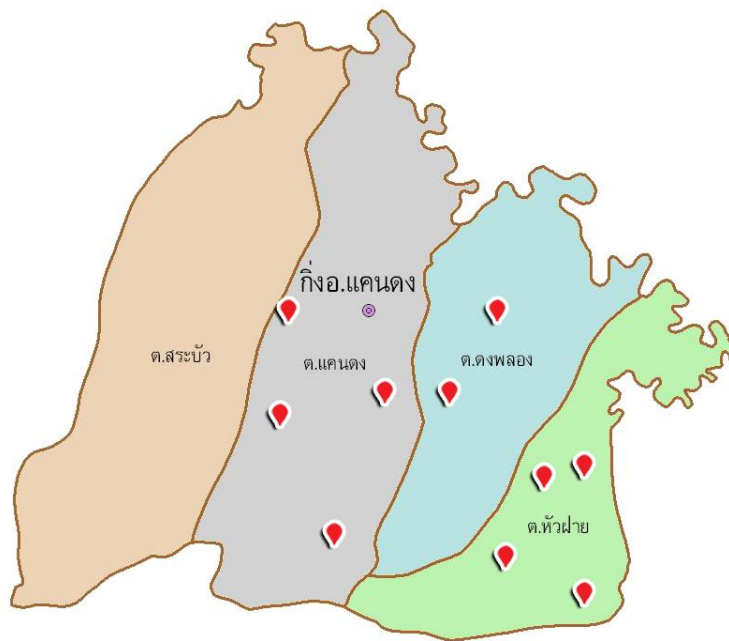
ชื่อชุมชน		ละติจูด	ลองจิจูด
1. ตำบลเมืองไพร อำเภอกะสัง			
1) บ้านเมืองไพร	หมู่ 1 ตำบลเมืองไพร	14.9945365	103.2946218
2.ตำบลกระสัง อำเภอกะสัง			
2) หนองตระเสก	หมู่ 10 ตำบลกระสัง	14.9549932	103.2683491
3)บ้านโนนรัง	หมู่ 15 ตำบลกระสัง	15.2136851	102.8100126
3.ตำบลสองชั้น อำเภอกะสัง			
4) บ้านหนองปูน	หมู่ 15 ตำบลสองชั้น	14.8882731	103.25332
5) สองชั้น	หมู่ 3 ตำบลสองชั้น	14.8863864	103.2267394

ชื่อชุมชน	ละติจูด	ลองจิจูด
4. ตำบลหนองเต็ง อำเภอกระสัง		
6) บ้านโคกขมิ้น หมู่ 4 ตำบลหนองเต็ง	14.821319	103.174608
7) บ้านตะครอง หมู่ 15 ตำบลหนองเต็ง	14.907264	103.3660317
5. ตำบลสูงเนิน อำเภอกระสัง		
8) บ้านจะเนียง หมู่ 5 ตำบลสูงเนิน	14.8317699	103.2180861
9) บ้านทุ่งสว่าง หมู่ 7 ตำบลสูงเนิน	14.8142619	103.2031759
6.ตำบลลำดวน อำเภอกระสัง		
10) บ้านลำดวน หมู่ 11 ตำบลลำดวน	15.0683988	103.37629

1.3.6 อำเภอแคนดง อำเภอแคนดงตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัด มีอาณาเขตติดต่อกับเขตการปกครองข้างเคียง ดังนี้ ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอชุมพลบุรี (จังหวัดสุรินทร์) ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอชุมพลบุรี (จังหวัดสุรินทร์) และอำเภอสตึก ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอสตึก อำเภอบ้านด่าน และอำเภอคูเมือง ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอคูเมือง

อำเภอแคนดง แบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 4 ตำบล 54 หมู่บ้าน ตำบลแคนดง 18 หมู่บ้าน ตำบลดงพลอง 13 หมู่บ้าน ตำบลสระบัว 12 หมู่บ้าน ตำบลหัวฝาย 11 หมู่บ้าน

โดยการเก็บข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรมอำเภออำเภอแคนดง เก็บข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรและกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว จำนวน 3 ตำบล 10 หมู่บ้านกำหนดพิกัดตามแผนที่ในภาพประกอบที่ 8 มีรายละเอียดดังนี้

ภาพประกอบที่ 8 กำหนดพิกัดแผนที่ทำการสำรวจกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรและกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว อำเภอแคนดง

ตารางที่ 3.6 แสดงข้อมูลจุดพิกัดภูมิศาสตร์ ตำแหน่งพื้นที่ในการสำรวจกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรและกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว อำเภอแคนดง ซึ่งได้แสดงจุดพิกัดละติจูด ลองจิจูด

ชื่อชุมชน		ละติจูด	ลองจิจูด
1. ตำบลหัวฝาย อำเภอแคนดง			
1) บ้านโนนสำราญ	หมู่ 1 ตำบลหัวฝาย	15.277931	103.187722
2) บ้านตะแบง	หมู่ 2 ตำบลหัวฝาย	15.312544	103.207921
3) บ้านปอแดง	หมู่ 3 ตำบลหัวฝาย	15.296053	103.201167
4) บ้านชีเหล็ก	หมู่ 7 ตำบลหัวฝาย	15.244103	103.184692
2. ตำบลดงพลอง อำเภอแคนดง			
5) บ้านดงพลอง	หมู่ 4 ตำบลดงพลอง	15.357164	103.135729
6) บ้านหนองใหญ่	หมู่ 10 ตำบลดงพลอง	15.359443	103.137176

ชื่อชุมชน		ละติจูด	ลองจิจูด
-----------	--	---------	----------

3. ตำบลแคนดง อำเภอแคนดง				
7) บ้านนาแซง	หมู่ 4 ตำบลแคนดง	15.357164	103.135729	
8) บ้านโนนกลาง	หมู่ 10 ตำบลแคนดง	15.359443	103.137176	
9) บ้านม่วงทะเล	หมู่ 14 ตำบลแคนดง	15.281861	103.121624	
10) บ้านหนองเครือ	หมู่ 17 ตำบลแคนดง	15.309900	103.098565	

ตารางที่ 3.7 แสดงข้อมูลการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล อำเภอพุทไธสง อำเภอประโคนชัย อำเภอหนองกี่ อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ อำเภอกะสัง อำเภอแคนดง

ชื่อชุมชน	หมู่ที่ / ชุมชนที่	งานหัตถกรรม พื้นบ้าน	การแสดง และ ดนตรีพื้นบ้าน	แหล่ง ท่องเที่ยว
1. ตำบลมะเฟือง อำเภอพุทไธสง				
1) บ้านมะเฟือง	1	✓		✓
2) บ้านขาด	2	✓		
3) บ้านศิระเรต	3	✓		
4) บ้านดอนขาม	6	✓	✓	
5) บ้านม่วงใต้	1	✓	✓	
2. ตำบลบ้านแขวง อำเภอพุทไธสง				
6) บ้านโนนสะอาด	2	✓		
7) บ้านบัว	3			✓
8) บ้านแก่นท้าว	5			✓
9) บ้านสระแขวง	7		✓	
10) บ้านโนนศรีจันทร์	12			✓
3. ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย				
11) บ้านหนองม่วง	4	✓	✓	✓
12) บ้านโคกเมือง	6	✓	✓	✓
4. ตำบลโคกม้า อำเภอประโคนชัย				
13) ตะลุงเก่า	3	✓	✓	✓

ชื่อชุมชน	หมู่ที่ / ชุมชนที่	งานหัตถกรรม พื้นบ้าน	การแสดง และ ดนตรีพื้นบ้าน	แหล่งท่องเที่ยว
5. ตำบลตะโกตาพิ อำเภอประโคนชัย				
14) บ้านโคกเห็ด	4	✓	✓	✓

15) บ้านตะโกตาพิ	7	✓	✓	✓
6. ตำบลประทัดบุ อำเภอประโคนชัย				
16) บ้านประทัดบุ	17	✓	✓	✓
17) บ้าน โคกใหญ่	6	✓		
18) บ้านปังกู	4	✓		✓
7. ตำบลแสงโตน อำเภอประโคนชัย				
19) บ้านแสงโตน	4	✓	✓	✓
8. ตำบลประโคนชัย อำเภอประโคนชัย				
20) ชุมชนคุ้มอัมปิล	4			✓
9. ตำบลท่าโพธิ์ชัย อำเภอหนองกี่				
21) บ้านหนองบอน	9	✓	✓	
10. ตำบลโคกสว่าง อำเภอหนองกี่				
22) บ้านโนนมะกอก	2	✓	✓	
11. ตำบลเย้ยปราสาท อำเภอหนองกี่				
23) บ้านหนองปรือ	7	✓		
24) หาดปราสาททอง	8	✓		✓
12. ตำบลหนองกี่ อำเภอหนองกี่				
25) ชุมชนหนองกี่	1	✓		
13. ตำบลบุกระสัง อำเภอหนองกี่				
26) บ้านสระสะแก	4	✓		✓
14. ตำบลทุ่งกระตาดพัฒนา อำเภอหนองกี่				
27) บ้านสุขสำราญ	4	✓		
28) บ้านสุขสำราญ	7	✓	✓	✓
29) บ้านสุขสำราญ	12			✓

ชื่อชุมชน	หมู่ที่ / ชุมชนที่	งานหัตถกรรม พื้นบ้าน	การแสดง และ ดนตรีพื้นบ้าน	แหล่ง ท่องเที่ยว
15. ตำบลดอนอะราง อำเภอหนองกี่				
30) บ้านโนนพยอม	10	✓	✓	✓
16. ตำบลเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ				
3) บ้านเจริญสุข	3	✓		✓
32) บ้านเจริญสุข	12		✓	✓

17. ตำบลอิสานเขต อำเภอเฉลิมพระเกียรติ				
33) บ้านตะโกใหญ่	11	✓		✓
34) บ้านตะโกใหญ่	12	✓		✓
18. ตำบลยายแยม อำเภอเฉลิมพระเกียรติ				
35) บ้านโนนศิลา	8	✓		✓
36) บ้านโนนศิลา	12	✓		✓
19. ตำบลถาวร อำเภอเฉลิมพระเกียรติ				
37) บ้านสุขสำราญ	4	✓	✓	
38) บ้านสุขสำราญ	7	✓		✓
20. ตำบลตาเป็ก อำเภอเฉลิมพระเกียรติ				
39) ตาเป็ก	2	✓		✓
40) ตาเป็ก	3	✓	✓	✓
21. ตำบลเมืองไผ่ อำเภอกะสัง				
41) บ้านเมืองไผ่	1	✓	✓	✓
22. ตำบลกระสัง อำเภอกะสัง				
42) หนงตระเสก	10	✓	✓	✓
43) บ้านโนนรัง	15	✓	✓	
23. ตำบลสองชั้น อำเภอกะสัง				
44) บ้านหนองปูน	15	✓	✓	✓
45) สองชั้น	3	✓		✓

ชื่อชุมชน	หมู่ที่ / ชุมชนที่	งานหัตถกรรม พื้นบ้าน	การแสดง และ ดนตรีพื้นบ้าน	แหล่ง ท่องเที่ยว
24. ตำบลหนองเต็ง อำเภอกะสัง				
46) บ้านโคกขมิ้น	4	✓	✓	✓
47) บ้านตะครอง	15	✓	✓	✓
25. ตำบลสูงเนิน อำเภอกะสัง				
48) บ้านจะเนียง	5	✓	✓	✓
49) บ้านทุ่งสว่าง	7	✓	✓	✓
26. ตำบลลำดวน อำเภอกะสัง				
50) บ้านลำดวน	11	✓	✓	✓

27. ตำบลหัวฝาย อำเภอแคนดง				
51) บ้านโนนสำราญ	1			✓
52) บ้านตะแบง	2	✓		✓
53) บ้านปอแดง	3	✓		
54) บ้านชีเหล็ก	7		✓	
28. ตำบลดงพลอง อำเภอแคนดง				
55) บ้านดงพลอง	1	✓		
56) บ้านหนองใหญ่	3		✓	
29. ตำบลแคนดง อำเภอแคนดง				
57) บ้านนาแซง	4	✓		✓
58) บ้านโนนกลาง	10	✓	✓	✓
59) บ้านม่วงทะเล	14	✓		
60) บ้านหนองเครือ	17	✓		

3.2 การศึกษาความหลากหลายทางมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

การศึกษาสำรวจข้อมูลภายใต้โครงการจัดทำข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น จังหวัดบุรีรัมย์ ทำให้ได้รวบรวมข้อมูลของตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์ 4 ชาติพันธุ์ ในประเด็น ภูมิปัญญาและ วัฒนธรรมของชุมชน ได้ วิถีชีวิต ประเพณี ศิลปกรรม หัตถกรรม ดนตรีพื้นบ้าน การละเล่น การแสดงพื้นบ้าน ซึ่งมีความสอดคล้องการความเป็นอยู่ ความเชื่อ โดยมีอัตลักษณ์ของตนเอง

3.3 การใช้ประโยชน์จากมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ในจังหวัดบุรีรัมย์

เพื่อเป็นประโยชน์ในการวางแผนจัดการกิจกรรมทางวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อให้เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นสู่การสร้างมูลค่าให้กับชุมชน การสร้างสรรค์สิ่งใหม่เพื่อประโยชน์และความงามทางศิลปะนั้นมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม เพราะวัฒนธรรมเป็นพลวัต ไม่หยุดนิ่ง สามารถเคลื่อนไหวไปตามบริบทของสังคมเป็นการถ่ายทอด ช่วยในกระบวนการพัฒนาต่าง ๆ โดยสามารถปรับตัวเข้ากับยุคสมัย การใช้มุมมองในมิติทางวัฒนธรรมเป็นการขยายองค์ความรู้ในสาขาต่าง ๆ มิติทางวัฒนธรรมจึงเชื่อมโยงและสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ หรือในมุมมองที่นำเสนอผ่านการเปลี่ยนแปลงความคิด ความมีอคติครอบงำปรากฏการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในสภาพองค์รวมของปัญหาและบริบทต่าง ๆ ได้อย่างรอบคอบมากขึ้น โดยการขยายตัวของวัฒนธรรม จะส่งผลกระทบต่อสนิยมของคนในสังคมให้สินค้าหรือผลิตภัณฑ์นั้น ๆ ได้รับความนิยมและประสบความสำเร็จในธุรกิจ โดยนักออกแบบต้องเข้าใจและศึกษามิติทางวัฒนธรรมเพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ ผสมผสานและกำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการออกแบบและพัฒนาผลงานของตนเอง สามารถใช้แนวทางดังกล่าวเพื่อเป็นการศึกษาวิจัย สร้างองค์ความรู้ใหม่เพื่อการพัฒนาต่อไป

3.4 การเผยแพร่ข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดบุรีรัมย์

- 1) ดำเนินการสรุปสิ่งที่สำรวจพบในรูปแบบเอกสารฉบับย่อเพื่อคืนข้อมูลสู่ชุมชนและหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น
- 2) เป็นการสำรวจข้อมูลทางวัฒนธรรมเพื่อเตรียมความพร้อมในการพัฒนาสู่ระบบสารสนเทศในรูปแบบฐานข้อมูลในอนาคต

องค์ความรู้ที่ได้จากการดำเนินโครงการ

4.1 การถอดองค์ความรู้ที่ได้จากการดำเนินโครงการ

ความผสมผสานคตินิยมในท้องถิ่นของชาวบ้านที่เกี่ยวข้องกับศาสนา คือ พุทธศาสนาในระดับที่ชาวบ้านปฏิบัติในชีวิตประจำวันกับศาสนาพราหมณ์และความเชื่อถือผีต่าง ๆ เช่น ผีแถน ผีเสื้อ ผีปู้ตา ผีนา ผีไร่ ผีน้ำ ผีป่าเขา ลำเนาไพร คติความเชื่อเหล่านี้เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการประกอบอาชีพ การกระทำของบุคคลและสังคมมนุษย์ผู้ลัดนำคติความเชื่อเหล่านี้ ไปประกอบพิธีกรรม เพื่อคลี่คลายข้อขัดแย้งระหว่างคนกับธรรมชาติ คนกับคน และคนกับกฎเกณฑ์สังคม เช่น การเลี้ยงผีแถน ผีปู้ตา ผีตาแฮก ผีไร่ ผีป่า เป็นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติที่ส่งผล ต่อการประกอบอาชีพ ศาสนาชาวบ้านจึงเป็นอาวุธต่อสู้ภัยธรรมชาติ

บรรดาคติความเชื่ออันหลากหลายของชาวอีสานนั้น พุทธศาสนาสอนให้มนุษย์เรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติของคน สัตว์ พืช สิ่งของต่าง ๆ โดยการสังเกต โดยการปฏิบัติ โดยการฟัง โดยการอ่าน และโดยการเขียน พุทธศาสนาระดับชาวบ้านแสดงหลักธรรมคำสอน ที่เป็นเอกภาพกับวิถีดำเนินชีวิตภายในสังคมดังภาษิตอีสานว่า “แม่นสมุดมอดเมียนดับชาติเหิงนานก็ตีตาย ครั่งเป็นผู้มีธรรมโมก็ปลื้ม ว่างเว้น ส่วนว่าคนผู้มีกรรมซ้อนบ่มีธรรมห่มห่อ แม่นจักตายก็บ่มีคน คึดพ้อลืมจ้อยบ่จ่มหา” (แม่นสิ = ถึงแม่น, มุดมอดเพี้ยน = ตาย, เหิง = นาน, คึดพ้อ = ระลึกถึง, ลืมจ้อย = ลืมสนิท, จีมหา = บ่นหา)

สภาพภูมิศาสตร์และสภาพแวดล้อม สภาพภูมิศาสตร์และสภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการดำเนิน ชีวิตชาวอีสานเป็นอย่างมาก เพราะสภาพภูมิอากาศและลักษณะ การตั้งถิ่นฐานย่อมสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพ เช่น อากาศที่ร้อน และฝนชุกยอมทำให้ข้าวองงาม การตั้งชุมชนริมฝั่งแม่น้ำหรือหนองน้ำ ย่อมเหมาะแก่การเพาะปลูกและหาอาหาร การตั้งถิ่นฐานตามโคก ตามป่าย่อมเหมาะแก่การเลี้ยงชีวิตด้วยอาหารป่า โดยการล่า สัตว์ จับปลา หาเห็ด หาผึ้ง เป็นต้น บางครั้งสภาพภูมิศาสตร์ทำให้เกิดปัญหา เช่น ปัญหาเรื่องดินน้ำ ย่อมทำให้ผลผลิตตกต่ำ ชาวบ้านผู้ประกอบอาชีพ จึงพยายามที่จะดัดแปลงวิธีการให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม เช่น ชาวบ้านโคกสูง ตาบลด่านเหลือง อำเภองาวน้อย จังหวัดขอนแก่น สภาพพื้นที่ทำนาเป็นดินร่วนปนทรายและมีความแห้งแล้ง เพราะฝน ไม่ตกตามฤดูหรือฝนทิ้งช่วง จึงแก้ปัญหาโดยการทำนาหยอด รากของ ต้นข้าวจะแข็งแรงกว่าการทำนาดำ การประกอบอาชีพนั้นมีทั้งผู้ประสบ ความสำเร็จและผู้ล้มเหลว ผู้ที่สามารถประกอบกิจการได้ผลดี โดยใช้ภูมิปัญญาชาวอีสาน เรียกว่า หมอ เช่น หมอมอ คือ ผู้รอบรู้ ด้านโหราศาสตร์ หมอว่าน คือ ผู้รอบรู้ด้านสมุนไพร หมอยา คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการรักษาโรค หมอลำ คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการร้องรำ นำประกอบแคน หมอผึ้ง คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการหาน้ำผึ้ง หมอสร้าง คือ ผู้ทำนา ทำไร่ ทำสวนได้ผลดี ผู้มีภูมิปัญญาทุกวิชาชีพได้รับการยกย่อง จากชุมชนอย่างเสมอหน้ากัน

ชุดลอกแหล่งน้ำ เป็นกิจกรรมที่แสดงถึงความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือกัน ภายในชุมชน ทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยทั่วไปภูมิปัญญา อีสานเป็นรูปแบบการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย ไม่ซับซ้อน เป็นประโยชน์แก่คนทุกระดับ มีลักษณะเด่น คือ สร้างสำนึกเป็นหมู่คณะสูงทั้งในระดับ ครอบครัวและเครือญาติ

นอกจากมนุษย์จะใช้ภูมิปัญญาเพื่อประกอบอาชีพที่เหมาะสม กับสภาพภูมิอากาศแล้ว มนุษย์ยังสังเกตลักษณะที่เป็นคุณและโทษ ของธรรมชาติ แล้วนำมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต ทำให้เกิด แรงบันดาลใจจากธรรมชาติ คือ แมกไม้ สายธาร สายลม แสงแดด และแสงดาว

กระบวนการทางสังคม คือ การอยู่รวมกันเป็นครอบครัว เป็นหมู่บ้าน เป็นเมืองและประเทศชาติ ชาวอีสานมีทัศนะในการ ใช้ชีวิตว่า อยู่เป็นหมู่ดีกว่าอยู่โดดเดี่ยว เพราะชีวิตจำกัดทางกายภาพ และภูมิปัญญา การช่วยกันคิด ช่วยกันทำ การพึ่งตนเองและการพึ่ง กันเอง น่าจะเป็นทางออกที่ดีที่สุด ทำอย่างไรการอยู่ ร่วมกันจึงจะเกิด ประโยชน์สุข ผู้ฉลาดจึงร่วมกันกำหนดฮีตบ้าน-คลองเมือง อาทิเช่น ฮีตสิบสอง-คองสิบสี่ กฎหมายท้องถิ่น วรรณกรรมคำสอน นิทาน บทเพลงและคติธรรม ซึ่งชาวบ้านได้ยินได้ฟังจากปู่-ย่า ตา-ยาย พ่อ-แม่ ผู้อาวุโส พระภิกษุ เฒ่า หมอธรรม และพราหมณ์ผู้ประกอบพิธีกรรม ประจำหมู่บ้าน กฎเกณฑ์การ ควบคุมสังคมทั้งโดยตรงโดยอ้อมเหล่านี้ เกิดจากภูมิปัญญาของบรรพชน ความรู้บางส่วนอาจไม่เหมาะสม กับสภาพสังคม จึงมีการเปลี่ยนแปลง แต่กระบวนการทางสังคมหลายส่วน สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ในสภาพ ปัจจุบัน

โดยสรุปแล้ว ภูมิปัญญาอีสาน จึงเป็นการนำเอาทรัพยากร ความรู้ ทรัพยากรบุคคล ที่มีอยู่ในท้องถิ่น อีสานแต่ละแห่ง ซึ่งอาจเป็น เอกลักษณ์เฉพาะตน หรือเป็นลักษณะสากลที่หลาย ๆ ท้องถิ่นมีคล้ายกัน ก็ได้ ภูมิปัญญาอีสานในแต่ละท้องถิ่นเกิดจากการที่ชาวบ้านแสวงหา ความรู้ เพื่อเอาชนะอุปสรรคทางธรรมชาติทาง สังคมที่จำเป็นในการ ดำรงชีวิต ภูมิปัญญาอีสาน จึงเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและวิถีชีวิต ชาวบ้าน เช่น การประกอบประเพณี พิธีกรรมของชุมชน เป็นกิจกรรม ที่ทำให้ผู้กระทำสบายใจ รู้สึกอบอุ่นไม่โดดเดี่ยว ให้ คุณค่าทางจิตใจ และความรู้สึก ถือว่าเป็นพลังทางศีลธรรมหรือประเพณีการรวมกำลัง ช่วยกันทำงานที่ใหญ่ หลวงเกินวิสัยที่จะทำได้สำเร็จคนเดียว เช่น การลงแขกสร้างบ้าน การลงแขกสร้างวัด การลงแขกสร้างถนน หรือ วิถีชีวิตของชาวอีสาน ที่เป็นขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติพันธุ์ไทยลาว ซึ่งรวมถึงชาวลาวอีสานที่ ปฏิบัติสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน ชื่อว่า “ฮีตสิบสอง คองสิบสี่” ซึ่งเป็นวัฒนธรรมแสดงถึงความเป็นชาติเก่าแก่ และเจริญรุ่งเรืองมานาน เป็นเอกลักษณ์ของชาติและท้องถิ่น และมีส่วนช่วยให้ชาติดำรงความเป็นชาติของตน อยู่ต่อไป

4.2 องค์ความรู้ในแต่ละชาติพันธุ์

4.2.1 องค์ความรู้จากชาติพันธุ์ไทยลาว

ฮีตสิบสอง คองสิบสี่ เป็นขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติพันธุ์ลาว ซึ่งรวมถึงชาวลาว อีสานที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นวัฒนธรรมแสดงถึงความเป็นชาติเก่าแก่และเจริญรุ่งเรืองมา นาน เป็นเอกลักษณ์ของชาติและท้องถิ่น และมีส่วนช่วยให้ชาติดำรงความเป็นชาติของตนอยู่ต่อไป ฮีตสิบ สอง มาจากคำสองคำได้แก่ ฮีต คือคำว่า จารีต ซึ่งหมายถึง ความประเพณี ธรรมเนียม ประเพณี ความ ประเพณีที่ดี และ สิบสอง หมายถึง สิบสองเดือน ดังนั้นฮีตสิบสองจึงหมายถึงประเพณีที่ชาวลาวในภาคอีสาน และประเทศลาว ปฏิบัติกันมาในโอกาสต่าง ๆ ทั้งสิบสองเดือนของแต่ละปี เป็นการผสมผสานพิธีกรรมที่ เกี่ยวข้องกับเรื่องผีและพิธีกรรมทางการเกษตร เข้ากับพิธีกรรมทางพุทธศาสนา นักปราชญ์โบราณได้วางฮีตสิบสอง ไว้ดังนี้

เดือนอ้าย – บุญเข้ากรรม

เดือนยี่ – บุญคูณลาน

เดือนสาม – บุญข้าวจี

เดือนสี่ – บุญพระเวส

เดือนห้า – บุญสงกรานต์

เดือนหก – บุญบั้งไฟ

เดือนเจ็ด - บุญข้าชะ

เดือนแปด - บุญเข้าพรรษา

เดือนเก้า - บุญข้าวประดับดิน

เดือนสิบ - บุญข้าวสาก

เดือนสิบเอ็ด - บุญออกพรรษา

เดือนสิบสอง - บุญกฐิน

งานบุญประเพณีที่เกี่ยวข้องกับฮีตสิบสองที่สำคัญของชาวอีสาน ได้แก่ บุญเดือนสี่ จังหวัดร้อยเอ็ด (งานประเพณีบุญพระเวส) บุญเดือนหก จังหวัดยโสธร (งานประเพณีบุญบั้งไฟ) บุญเดือนแปด จังหวัดอุบลราชธานี (งานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา) บุญเดือนสิบเอ็ด จังหวัดนครพนม (งานประเพณีออกพรรษาไหลเรือไฟ) และจังหวัดสกลนคร (งานประเพณีแห่ปราสาทผึ้ง)

คองสิบสี่ เป็นคำและข้อปฏิบัติคู่กับฮีตสิบสอง คอง หมายถึง แนวทาง หรือ ครรลอง ซึ่งหมายถึง ธรรมเนียมประเพณี หรือแนวทาง และ สิบสี่ หมายถึง ข้อวัตรหรือแนวทางปฏิบัติสิบสี่ข้อ ดังนั้นคองสิบสี่จึงหมายถึง ข้อวัตรหรือแนวทางที่ประชาชนทุกระดับ นับตั้งแต่พระมหากษัตริย์ ผู้มีหน้าที่ปกครองบ้านเมือง พระสงฆ์ และคนธรรมดาสามัญพึงปฏิบัติสิบสี่ข้อ อาจสรุปได้หลายมุมมองดังนี้

เป็นหลักปฏิบัติกล่าวถึงครอบครัวในสังคม ตลอดจนผู้ปกครองบ้านเมือง

เป็นหลักปฏิบัติของพระมหากษัตริย์ในการปกครองบ้านเมือง และหลักปฏิบัติของประชาชนต่อพระมหากษัตริย์

เป็นหลักปฏิบัติที่พระราชายึดถือปฏิบัติ เน้นให้ประชาชนปฏิบัติตามจารีตประเพณี และคนในครอบครัวที่ปฏิบัติต่อกัน

เป็นหลักปฏิบัติในการปกครองบ้านเมืองให้อยู่เป็นสุขตามจารีตประเพณี

แต่ละข้อมีคำว่าฮิตนำหน้าด้วย (ทำให้เกิดความสับสนกับฮีตสิบสอง) แต่ละคองจะมีสิบสี่ฮิต ยกเว้นฮิตปีคลองเดือน จะมีเพียงสิบสองฮิต ซึ่งนั่นก็คือฮีตสิบสองที่กล่าวไว้แล้วข้างต้น คองประกอบด้วย

ฮิตเจ้าคองขุน	ฮิตท้าวคองเพี้ย
ฮิตไพร่คองนาย	ฮิตบ้านคองเมือง
ฮิตปู่คองย่า	ฮิตตาคองยาย
ฮิตพ่อคองแม่	ฮิตไ้คองเขย
ฮิตป้าคองลุง	ฮิตลูกคองหลาน
ฮิตเถ้าคองแก่	ฮิตปีคองเดือน (ฮิตสิบสอง)
ฮิตไฮ้คองนา	ฮิตวัดคองสงฆ์"

ภูมิปัญญาที่โดดเด่น ได้แก่ การปลูกผักและผลไม้นอกฤดูกาล กลุ่มสานตะกร้าขายเป็นวิสาหกิจชุมชน ซึ่งเป็นภูมิปัญญาของชาวบ้านในเขตตำบลบ้านแวง อีกทั้งยังมีประวัติศาสตร์บ้านแวง สาเหตุที่ตั้งหมู่บ้านแวงนั้นเนื่องมาจากว่ามีเนินดินกว้างและมีหนองน้ำขนาดใหญ่ วัชพืชในหนองน้ำส่วนมากคือต้นแวงและนายมีเลยตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อของวัชพืชที่อยู่ในหนองว่า บ้านหนองแวง แต่เรื่อยมาคนมาอาศัยอยู่ตั้งถิ่นฐานมากขึ้นคลองนั้นจึงถูกถมทับไปและสร้างที่อยู่อาศัยชาวบ้านจึงตั้งชื่อหมู่บ้านเปลี่ยนจากบ้านหนองแวง เหลือเพียงแค่บ้านแวง เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

4.2.2 องค์ความรู้จากชาติพันธุ์ไทยเขมร

ดำเนินชีวิตด้วยเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมด้าน ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษา เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของกลุ่มตนเองไว้อย่างเหนียวแน่น โดยเฉพาะ ด้านความเชื่อ เช่น ด้านไสยศาสตร์ เครื่องรางของขลัง การเสกเป่า ยาสั่ง และการประกอบพิธีกรรมต่างๆ ในวิถีชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย ซึ่งมีการสืบทอดกันมาโดยมีผู้นำสืบทอดสู่ชนรุ่นหลัง อย่างเหนียวแน่น สำหรับประเพณีที่โดดเด่นคือประเพณีวันสารทเดือน 10 หรือ ไข่เบนทม เป็นภาษาเขมรแปลว่า วันสารทใหญ่ คนส่วนใหญ่จะเรียกว่า วันแซนโดนตา คำว่า แซน เป็นภาษาเขมรแปลว่า เช่นสรวง โดนตา แปลว่า บรรพบุรุษ เป็นการทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ล่วงลับไปแล้ว คติความเชื่อชาวเขมรมีความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษค่อนข้างมาก หากจะกระทำการใดต้องเซ่นผีหรือเซ่นสรวงบรรพบุรุษก่อนเสมอ และหากเจ็บไข้ได้ป่วยก็จะมีพิธีเล่นมะมั่วด เพื่อเป็นการสื่อสารกับวิญญาณบรรพบุรุษ หาแนวทางในการรักษาโรคภัยหรือสอบถามการกระทำที่อันไปลบหลู่สิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือวิญญาณบรรพบุรุษที่เชื่อกันว่าเป็นต้นเหตุของอาการเจ็บไข้ได้ป่วยนั้น ภาษาพูดของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรเป็น ภาษาเขมรพื้นถิ่น มีความคล้ายคลึงกับภาษาเขมรในประเทศกัมพูชา ประชากรที่อาศัยอยู่ใกล้พรมแดนไทยกัมพูชาสามารถสื่อสารระหว่างกันได้ โดยเฉพาะภาษาเขมรที่ใช้ในจังหวัดบุรีรัมย์จะมีความคล้ายคลึงกับภาษาเขมรในจังหวัดเสียมราฐ ประเทศกัมพูชา

ภูมิปัญญาที่มีความหลากหลายของคนกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น ตำบลโคกม้า ชุมชนบ้านตะลุงเก่า หมู่ 3 ต.โคกม้า อ.ประโคนชัย จ.บุรีรัมย์ ชุมชนนี้ย้ายมาจากทางอำเภอประโคนชัย มาอาศัยอยู่ที่บ้านโคกม้า มีคุณตาชื่อตาขาว พวงประโคน เป็นผู้ที่มิ่ฝูงวัวเป็นจำนวนมาก ได้ไล่ต้อนวัวขยับมาเลี้ยงใกล้บริเวณชุมชนนี้ในสมัยนั้น ซึ่งเป็นพื้นที่ไม่มีใครกล้าเข้าไปอยู่อาศัย เรียกว่าบ้านปันเต้อย (แปลว่าค่าย) ได้สำรวจพื้นที่แล้วขยับขยายจับจองพื้นที่ และได้ชวนเพื่อนย้ายมาอยู่ด้วยกัน พื้นที่ในสมัยนั้นเป็นป่าทึบรก ป่าไผ่ เป็นจำนวนมาก มีสัตว์ป่ามากมายเช่น เสือ ลิง หมู่บ้านที่น้ำล้อมรอบ มีกำแพง 3 ชั้น บางจุดมี 5 ชั้น มีการขุดเจาะเครื่องโบราณเก่าๆ รวมถึง โครงกระดูก มีชื่อบันทึกในสมัยพระนารายณ์มหาราช เป็นเมืองจัตวาขึ้นต่อนครราชสีมา เป็นแหล่งที่เลี้ยงวัวหลวง(โกโลง) เป็นจำนวนมากตกทอดมาถึงรุ่นลูกหลานปัจจุบันยังมีเหลืออยู่ไม่กี่ตัว และแหล่งน้ำยังเป็นแหล่งน้ำโบราณที่มีคาราวานมาหาน้ำเพื่อนำไปใช้ดื่มกินกันเป็นจำนวนมากยังมีความเชื่อว่าแหล่งน้ำ ไหลมาจากสถานที่ศักดิ์สิทธิ์เขาพนมรุ้งภาษาที่ใช้ ภาษาเขมร งานหัตถกรรม พื้นบ้าน ในอดีตมีการปลูกม่อน เลี้ยงไหม ทอผ้าไหมสีพื้นๆเบา บาง ลื่นๆ (โสดกันเนียว) จักสานอุปกรณ์จับปลา ทำล้อเกวียนส่งที่ด่านเกวียน นำไปขายเป็นคาราวาน ทอเสื่ออกโดยใช้มือ ปัจจุบันแทบไม่เหลืออยู่แล้วมีอาชีพเกษตรกรทำนาเป็นหลัก รับราชการและ ค้าขายการแสดง และดนตรี พื้นบ้าน

ในอดีตมีวงปีพาทย์บรรเลงตามงานต่างๆ ปัจจุบันมีอยู่น้อยเพราะไม่มีความต้องการใช้ในการบรรเลงในงานต่างๆแล้ว รวมกลุ่มกันไม่ได้ มีการรื้อเข้าทรงแม่ตปัจจุบันยังมีสืบทอดอยู่วิถีชีวิต ประเพณีสำคัญในอดีตมีแซนโฎนตาไหว้ผีบรรพบุรุษปัจจุบันยังมีอยู่บ้าง ทำบุญหมู่บ้านให้กับบรรพบุรุษ ซึ่งต้องจัดทุกปีขาดไม่ได้เป็นอันขาด สถานที่สำคัญ วัดไทรโยง ศาลตายายในหมู่บ้าน คูกันแสง คูไทรโยง คูเบอะเวง ปัจจุบันมีการสร้างศาลพระพรหมเป็นสถานที่สำคัญอีกแห่ง

4.2.3 องค์ความรู้จากชาติพันธุ์ไทยโคราช

กลุ่มชาติพันธุ์ไทยโคราช ในอำเภอหนองกี่ คนไทโคราช ไม่ใช่ชื่อเรียกชนชาติและเชื้อชาติ ไม่ใช่อัตลักษณ์ชาติพันธุ์ที่ตายตัว แต่เป็นกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ที่ผ่านการกรองและการต่อรองกับอำนาจของรัฐศูนย์กลางของคนกลุ่มวัฒนธรรมไทย จนตกผลึกเป็น “ไทโคราช” นับตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ชุมชนที่อาศัยอยู่บนแอ่งโคราคคือชุมชนทางของการแลกเปลี่ยนค้าขายระหว่างดินแดนแถบฝั่ง

มหาสมุทรแปซิฟิกและฝั่งมหาสมุทรอินเดีย พัฒนาการของชุมชนเข้าสู่สมัยประวัติศาสตร์เต็มเต็มไปด้วยการพบปะแลกเปลี่ยนเชื้อชาติและวัฒนธรรมกับผู้คนจากโลกภายนอก ทั้งเขมร ทวารวดี ลาว มอญ จีน และไทย เมื่อรัฐศูนย์กลางสถาปนาราชอาณาจักรได้สำเร็จ เมืองนครราชสีมาคือดินแดนปะชิดระหว่างไทยและลาว สถานะของเมืองหน้าด่านของรัฐศูนย์กลางทั้งอยุธยาและรัตนโกสินทร์ทำให้ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ของคนเมืองนครราชสีมาขึ้นอยู่กับรัฐศูนย์กลางแต่ละฝ่าย เวียงจันทน์มองว่าคนเมืองนครราชสีมาเป็นไทย แต่กรุงเทพฯ กลับมองว่าเป็นลาว ทั้งที่การได้ผัวได้เมียข้ามชนชาติและความหลากหลายทางชาติพันธุ์คือภาพความจริงในพื้นที่ เมื่อรัฐสมัยใหม่กำเนิดขึ้นและได้กำหนดสถานะของคนชาติไทยบังคับสยาม คนนครราชสีมาส่วนใหญ่ตั้งนามสกุลให้ผูกพันกับถิ่นอาศัย ซึ่งบางชุมชนก็พัฒนาการมาจากชุมชนทางชาติพันธุ์เดิมของตนเอง จนกระทั่งรัฐศูนย์กลางได้หลวมรวมคนเมืองนครราชสีมาเข้ากับความเป็นไทยได้อย่างแนบเนียนโดยผ่านการเมืองในอนุสาวรีย์ของท้าวสุรนารี คนเมืองนครราชสีมาก็ได้สถาปนาสัญลักษณ์ของไทโคราชได้อย่างตกผลึก ทั้งการนิยามตัวตนว่า “หลานย่าโม” หรือแสดงผ่านภาษาโคราช อาหารโคราช การแต่งกาย และการละเล่นต่างๆ ที่มีความคล้ายไปทางวัฒนธรรมไทยภาคกลางมากกว่าวัฒนธรรมลาวในอีสาน

ภูมิปัญญาที่โดดเด่น ของ กลุ่มชาติพันธุ์ไทยโคราช ในอำเภอหนองกี่ มีด้วยกันหลากหลายประเภทแต่ที่เป็นของขึ้นชื่อของอำเภอหนองกี่ ได้แก่ การทำเกษตรแปลงใหญ่ ที่อยู่ 116 หมู่ 9 ตำบลท่าโพธิ์ชัย อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ ไก่ย่างหนองกี่ จุดเด่นคือ เป็นการขายโดยตั้งร้านขายข้างทาง มีหลายร้านเรียงกัน โดยมีไก่ย่างหนองกี่ที่เป็นจุดเด่นของร้าน และมีอาหารอีสานต่าง ๆ เช่น ส้มตำ ลาบ ก้อย ต้มแซบ หม่า ไข่กรอกอีสาน และ กลุ่มแม่บ้านตะกร้าโคราชเหล็ก ที่อยู่ 72 หมู่ 10 ตำบลดอนอะราง อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ การสานตะกร้าโคราชเหล็ก โดยใช้เชือกไนลอน สีต่าง ๆ นำมาขึ้นลายต่าง ๆ เช่น ลายผีเสื้อ สะบัดหาง ลายไทยใหญ่ ลายไทยเล็ก โดยตะกร้ามีหลายขนาด ให้เลือกซึ่งเป็นหัตถกรรมที่มีมูลค่าสูงและทำรายได้ให้แก่ชุมชน

4.2.4 องค์ความรู้จากชาติพันธุ์ไทยกุย

การนุ่งห่มและการแต่งกายของชนชาวส่วยนิยมการ แต่งกายนุ่งห่มเหมือนชาติพันธุ์เขมรแต่พิเศษคือ นิยมตัดดอกไม้ที่อยู่ทั้งสองข้างจะเป็นดอกไม้สีอะไรก็ได้ ชาติพันธุ์ไทยกุยมืออาชีพ ลำสัตว์ หาของป่า และที่สำคัญคือ การจับช้างป่า โดยสามารถจับช้างป่ามาฝึกเพื่อใช้งานได้ ปัจจุบันไม่มีช้างป่าให้จับแต่การนับถือศาลปะกำซึ่งเป็นที่รวบรวมอุปกรณ์ในการจับช้าง ยังเป็นวัฒนธรรมที่ชาติพันธุ์กุยปฏิบัติสืบต่อกันมา และจะถือเครื่องในเรือการตอบแทนต่อผู้มีพระคุณ เช่นในทุกปีในช่วงสงกรานต์ พวก ลูกหลานจะต้องหาบน้ำไปให้พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย อาบ พร้อมทั้งหาเสื้อผ้าใหม่ ๆ ให้ผลัดเปลี่ยนเป็น ประจำทุกปี เชื้อฟังกำสั่งสอนของบิดา มารดา ไม่ประพฤตินอกกรอบนอกรอย ความเชื่อเกี่ยวกับ ขนบธรรมเนียมประเพณีส่วนมากจะคล้ายกับพวกเขมร เช่น การตายจะไม่นิยมเผาแต่จะฝังไว้ก่อน ภาษากุยหรือส่วย เป็นภาษาที่มีความเฉพาะ และมีความแตกต่างจากภาษาลาวและภาษาเขมร คำว่า กุย ในภาษากุย แปลว่า คน ซึ่งนักมานุษยวิทยาจัดพวกกุย ว่าอยู่ในกลุ่มตระกูลมอญเขมร

4.3 การนำความรู้จากภูมิปัญญาสู่งานวิชาการ

วิธีการถ่ายทอดมรดกภูมิปัญญาอีสาน ภูมิปัญญาเป็นเรื่องของการสืบทอดประสบการณ์จากอดีตจนถึงปัจจุบัน สำหรับการถ่ายทอดภูมิปัญญาพื้นบ้านอีสาน” คือ การถ่ายโยงความรู้ของชาวอีสานเพื่อสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งมายังอีก คนรุ่นหนึ่งขึ้นอยู่กับวิธีการและกลุ่มเป้าหมาย อย่างเช่น วิธีการถ่ายโยง ความรู้จากเด็ก จะแตกต่างจากผู้ใหญ่ คือ วิธีการถ่ายโยงความรู้แก่เด็ก ต้องง่าย ไม่ซับซ้อน สนุกสนาน ดึงดูดใจ เช่น การละเล่น การเล่านิทาน การลองทำ ได้แก่ ปริศนาคำทาย โดยเลือกถ้อยคำที่สร้างภาพ คำเปรียบ เทียบทำให้

ชั้น คล้องจอง ให้เสียงและจังหวะ เพื่อดึงดูดใจและจดจำ ได้ง่าย การเล่านิทานเป็นการถ่ายทอดความรู้โดยอาศัยความสนุกสนาน จากตัวละครในเรื่องและวิธีการเล่าที่น่าสนใจ ต้องเป็นเรื่องสั้น ๆ เนื้อหาสร้างเสริมนิสัย และบุคลิกภาพที่สังคมปรารถนา ส่วนใหญ่ มุ่งเน้นจริยธรรม คือ สิ่งที่ดีควรทำและไม่ควรทำ ส่วนวิธีการถ่ายทอด ภูมิปัญญาแก่ผู้ใหญ่มีหลายรูปแบบ เช่น วิธีบอกเล่า พิธีสู่ขวัญ พิธีทาง พระพุทธศาสนา พิธีกรรม ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต การประกอบ อาชีพ ตลอดจนวิธีการอ่านหนังสือ และแสดงมหรสพ การถ่ายทอด ภูมิปัญญาด้วยวิธีการบอกเล่าในวัยนี้จะมีสารประโยชน์ทั้งทางด้าน การเพิ่มพูนความรู้จากการฟัง และเป็นการรวมกลุ่มกันทางสังคม เพื่อทำงานร่วมกันหรือช่วยเหลือกัน ผู้เล่า คือ ผู้อาวุโสหรือผู้มีความรู้ ซึ่งโอกาสในการถ่ายทอดภูมิปัญญา ได้แก่ พิธีงานศพซึ่งชาวบ้านจะไป ชุมนุมที่บ้านคนตาย เพื่อช่วยเจ้าภาพทำงานและเป็นเพื่อนงานศพ ตอนกลางคืนจะมีการละเล่นพื้นบ้าน เช่น การเล่นเสือกินหมูกาเล่านิทาน โดย การอ่านจากหนังสือผูกหรือใบลาน เจ้าภาพจะเลือกหม่ออ่านที่มี นำเสียงดีให้สนุกสนานเพลิดเพลิน ทั้งยัง สอดแทรกจริยธรรมคำสอนด้วย

ในเวลาต่อมาเมื่อมีมหรสพสมัยใหม่ การอ่านหนังสือจึงลด บทบาทไป พิธีอยู่ไฟหลังคลอดบุตร จึงมีการนำนิทานมาอ่านสู่กันฟัง เพื่อให้กำลังใจและให้ความเพลิดเพลินแก่แม่ลูกอ่อนและเพื่อนบ้าน ที่มาเยี่ยมฟัง เมื่อการแพทย์สมัยใหม่เข้ามามีบทบาท ประเพณีอยู่ไฟ จึงค่อย ๆ เลิกไป ประเพณีทางพระพุทธศาสนา เช่น การเข้าพรรษา การทำบุญผ้าป่า การทำบุญกฐิน และการทำบุญมหาชาติ นับเป็น โอกาสพิเศษที่ชาวบ้านต่าง มาชุมนุมกันฟังเทศน์ฟังธรรม พระสงฆ์ จะนิมนต์นิทานชาดกมาเทศน์ นำคำสุภาษิตสอนใจมาอบรมบ่มนิสัย อุบาสกอุบาสิกา คติธรรมเหล่านี้แสดงถึงภูมิปัญญาของผู้เทศน์ เรื่องราวที่นำมาเทศน์นอกจากนิทานและกระทู้ ธรรมแล้ว ยังเน้น เรื่องราวปฏิบัติระหว่างบุคคล ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ คติการเวียนว่ายตาย เกิด ความเชื่อเรื่องบาป บุญ กรรม นรก สวรรค์ และวาสนา ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมและมโนทัศน์ของผู้ฟัง

พิธีสู่ขวัญ เป็นการกระทำที่เชื่อมโยงจิตสำนึกและสร้าง จิตสำนึกอันดีงามต่อตนเองและสิ่งที่ให้คุณ เช่น พิธีสู่ขวัญข้าวเป็น การกระทำที่สร้างเอกภาพระหว่างสิ่งสำคัญ ๓ ประการ คือ คติความเชื่อ เรื่องข้าว คุณค่าของข้าวและวิธีทำนา สารสำคัญคือ ขวัญข้าวมีคุณค่า เลี้ยงชีวิต เลี้ยงโลกและเลี้ยงศาสนา พิธีกรรมช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ คือ พิธีกรรมในช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลง เช่น การเปลี่ยนวัย การเปลี่ยน สถานภาพ เปลี่ยนที่อยู่อาศัย หรือการเจ็บไข้ได้ป่วย ชาวอีสานมีแนว ปฏิบัติเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเริ่มต้นใหม่โดยเพิ่มกำลังใจและ ให้หลักการดำเนินชีวิต เช่น พิธีสู่ขวัญบ่าวสาว พิธีบายศรีสู่ขวัญ บ่าวสาว จะเตรียม จะเตรียมความพร้อมในเรื่องนี้ โดยความศักดิ์สิทธิ์ของพิธีและ การรับรู้ของชุมชนเป็นสิ่งเตือนใจให้มีความสำนึกรับผิดชอบต่อครอบครัว นอกจากนี้ คำสู่ขวัญยังชี้แนะหลักการวางตนในฐานะสามีภรรยาและ หลักการสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มเครือญาติ

มหรสพที่เป็นมรดกอีสานสามารถแสดงภูมิปัญญาที่สั่งสม สืบต่อมาจนถือเป็นสมบัติของสังคม แสดง ภูมิปัญญาของปัจเจกบุคคลได้ เช่น การลำและการเล่านั่งประโมทัย การลำเป็นการขับลำนำตาม ทำนอง ท้องถิ่น การลำมีหลายประเภท แต่คำกลอนจะเป็นสื่อแสดง ภูมิปัญญาอีสานได้เด่นชัด เพราะเป็นการร้องโต้ตอบระหว่างหมอลำ ชายหญิง เรื่องที่นำมาร้องมีทั้งกลอนเกี่ยวพาราสี กลอนความรู้ด้าน ประวัติศาสตร์ ลัทธิธรรมเนียมท้องถิ่น หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา การเมืองการปกครองและงานอาชีพ หนังสือประโมทัย เป็นมหรสพที่ ชาวอีสานนำมาจากการละเล่นหนังตะลุงของภาคใต้ ตามรูปแบบเดิม นิยมเล่นรามเกียรติ์ แต่ หนังสือประโมทัยจะแสดงภูมิปัญญาด้านการ ประยุกต์วัฒนธรรมท้องถิ่นอื่นให้สอดคล้องกับรสนิยมแบบอีสาน คือ นิยมเล่นเรื่อง “สินไซ” ซึ่งเป็นวรรณกรรมเอกที่แพร่หลายในอีสาน บางแห่งเรียกกลีกลาวหรือลำเพลิน อัน ประยุกต์จากดนตรีลูกทุ่ง แต่เป็นลูกทุ่งแบบอีสานซึ่งมีอิทธิพลของหมอลำแทรกอยู่มาก

การจารหนังสือหรือเขียนหนังสือในใบลานก็เป็นวิธีการช่วย ถ่ายทอดภูมิปัญญาที่จำกัดจำเพาะกลุ่มราชสำนักและกลุ่มบวชเรียน ตัวอักษรที่เขียน คือ อักษรธรรมและอักษรไทยน้อย จุดมุ่งหมาย ที่เขียนเพื่อตราเป็นประกาศหรือกำหนดเป็นกฎหมายให้บ้านเมืองและ ประชาชนได้ยึดถือ แต่ละหมู่บ้านจึงมีหนังสือใบลานอีกส่วนหนึ่งเก็บไว้ ที่วัด คณะผู้อาวุโสใช้ตรวจสอบในการปกครองหมู่บ้าน หนังสือใบลาน อีกส่วนหนึ่งเป็นการบันทึกนิทานธรรม นิทานพื้นบ้าน ตำรายาตำราหมอ หลักคำสอนและประเพณีต่าง ๆ มีข้อที่ควรพินิจ คือ หนังสือเหล่านี้ ชาวบ้านถือว่าเป็นคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์เชื่อว่าเป็นพุทธวจนะ หลายเรื่อง เกิดขึ้นในชุมชนแต่แอบอ้างว่าเป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าโดยกุศโลบาย ใช้ศรัทธาขึ้นทำให้เกิดความเชื่อถ้อยยอมรับจนเป็นคตินิยมเก็บหนังสือ ผูกหรือใบลานนี้ไว้บนหิ้ง แล้วกราบบูชา บางแห่งบดเป็นยารักษาโรค หรือเป็นผงวิเศษสำหรับบรรจุไว้ในองค์พระพุทธรูป เมื่อจัดการศึกษา ใหม่แบบตะวันตก คุณค่าของหนังสือใบลานก็ลดลง

การสรุปและอภิปรายผล

5.1 สรุปผลการดำเนินโครงการ

โครงการจัดทำข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นจังหวัดบุรีรัมย์ ในการดำเนินการ ในเขตพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ โดยการลงพื้นที่เพื่อจัดเก็บข้อมูลดำเนินการเลือกตัวแทนของกลุ่มทางวัฒนธรรมโดยใช้การกำหนดจากกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดบุรีรัมย์ ทั้งสิ้น 60 ชุมชน กลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว กลุ่มชาติพันธุ์ไทยโคราช และเก็บข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ไทยภูเขา ประกอบไปด้วยพื้นที่อำเภอพุทไธสง อำเภอหนองกี่ จำนวน 9 ตำบล 20 หมู่บ้าน และกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว กลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร อำเภอแคนดง อำเภอกระสัง อำเภอประโคนชัย อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จำนวน 20 ตำบล 40 หมู่บ้าน ซึ่งแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ก็จะมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไป โดยกำหนดประเด็นในการสำรวจ ได้แก่ ประวัติชุมชน ข้อมูลด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีพื้นบ้าน การประดิษฐ์สิ่งของ หรือเครื่องทุ่นแรง การย้อมสี ด้านการเกษตรการปลูกพืช พืชที่มีเอกลักษณ์ หรือโดดเด่นเป็นพิเศษด้านเครื่องมือเครื่องใช้พื้นบ้าน เครื่องใช้ในบ้าน ในครัว เครื่องทุ่นแรงในการทำงาน ด้านสุขภาพอนามัย ด้านอาหารที่เป็นเอกลักษณ์พิเศษ ด้านเครื่องนุ่งห่ม การแต่งกาย เครื่องประดับ เช่น การทอผ้า การแต่งกายด้วยผ้า หรือเครื่องประดับประจำท้องถิ่น ด้านศิลปกรรม เช่น การวาดจิตรกรรมฝาผนัง การปั้น การแกะสลัก ด้านดนตรี เช่น ดนตรีไทย ดนตรีพื้นบ้าน หมอลำ กันตรึม จรียง ด้านการแสดงพื้นบ้าน การรำ หรือการแสดงประกอบในเทศกาล หรือประเพณีของท้องถิ่น ด้านวรรณกรรม ข้อมูลสถานที่สำคัญในชุมชน โบราณวัตถุ เอกสารสำคัญ เช่น จารึก ใบลาน หนังสือเก่า สิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ เช่น ศาลตาปู่ เทวรูป สิ่งศักดิ์สิทธิ์ พระเก่า แหล่งโบราณสถานภายในชุมชน สถานที่สำคัญทางศาสนาภายในชุมชน แหล่งทางธรรมชาติวิทยาภายในชุมชนอนุสาวรีย์หรืออนุสรณ์สถานภายในชุมชน แหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน พิพิธภัณฑ์หรือแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชน พิธีกรรมและความเชื่อ เช่น รำผีฟ้า มะมั่วด พิธีเอาข้าวขึ้นยุ้ง ทำขวัญข้าว การละเล่นพื้นบ้าน ตำนานหรือนิทานพื้นบ้าน ความเชื่อในชุมชน เช่น แขนงเสื้อแดง ปลัดขิก ไว้จุก ไว้โกะ ไว้เปีย ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ใช้ในการดำรงชีพ

โดยการสำรวจข้อมูลได้ดำเนินการทั้งสิ้น 60 ชุมชน กลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว กลุ่มชาติพันธุ์ไทยโคราช และเก็บข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ไทยภูเขา ประกอบไปด้วยพื้นที่อำเภอพุทไธสง อำเภอหนองกี่ จำนวน 9 ตำบล 20 หมู่บ้าน และกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว กลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร อำเภอแคนดง อำเภอกระสัง อำเภอประโคนชัย อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จำนวน 20 ตำบล 40 หมู่บ้าน จากข้อมูลที่ได้สามารถส่งเสริม อนุรักษ์และสืบทอดให้คงอยู่ในสังคมต่อไปการเผยแพร่ข้อมูลวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คนรุ่น หลังในสังคมได้รู้จักและเข้าใจ เป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมให้วัฒนธรรมได้คงอยู่และถูกสืบทอดให้ยาวนานมากขึ้น ง่ายต่อความเข้าใจในความเป็นทรัพยากรวัฒนธรรมที่ เป็นอัตลักษณ์จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นการปลูกจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรวัฒนธรรมของคนในจังหวัดบุรีรัมย์ต่อไป

5.2 บทสรุปและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ที่ผู้จัดการทรัพยากรวัฒนธรรมควรยึดเป็นหลักในการบริหารจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม ในบริบทของสังคมโลกปัจจุบัน การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม อย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 3 เรื่องใหญ่ ได้แก่ การใช้ทรัพยากรวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน การพัฒนาทรัพยากรวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน และการอนุรักษ์และการป้องกันทรัพยากร วัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ในการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมแต่ละเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นการใช้การพัฒนา และการอนุรักษ์ทรัพยากร มีแนวทางและวิธีการแตกต่าง

กันได้ แต่ทั้งหมดมุ่งเน้นเพื่อวัตถุประสงค์เดียวกันคือ เพื่อประโยชน์สุขของมวลมนุษยในโลก และเพื่อรักษาความหลากหลายทางวัฒนธรรมให้ยืนหยัดอยู่ได้ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงนั่นเอง

จังหวัดบุรีรัมย์ ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนากลุ่มจังหวัด ปี พ.ศ.2561-2564 เพื่อเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวอารยธรรมขอมและกีฬามาตรฐานโลก พร้อมกับการมุ่งส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยว โดยมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของจังหวัด ในด้านการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ อย่างการท่องเที่ยวโบราณสถาน อาหารการกิน การแต่งกาย และผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น วัฒนธรรม ธรรมชาติ และวิถีชีวิต ด้วยความได้เปรียบในด้านพื้นที่ ประกอบแต่ละจังหวัดมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย และมีศักยภาพที่เหมาะสมในการเดินทางมาท่องเที่ยว อีกทั้งยังมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม จึงเป็นโอกาสดีในการที่จะมีแหล่งท่องเที่ยวหมู่บ้านสินค้าหัตถกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของความต้องการให้การเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันที่หันมาสนใจการท่องเที่ยวในชุมชนและสนใจความเป็นเอกลักษณ์ที่แตกต่างและต้องการแลกเปลี่ยนเรียนรู้รูปแบบศิลปะขอมในเขตจังหวัดบุรีรัมย์ จะแสดงถึงวิถีชีวิตของคนในยุคนั้น การให้ข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์มาช่วยสร้างอัตลักษณ์ของท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและสร้างสินค้าชุมชนจะช่วยยกระดับเป็นผลงานศิลปกรรมสร้างคุณค่าและเพิ่มมูลค่าเพื่อสื่อสารอัตลักษณ์ของท้องถิ่นได้อย่างดี

บรรณานุกรม

- ส่งเสริมวัฒนธรรม, กรม. สถาบันวัฒนธรรมศึกษา. (2561). **มรดกภูมิปัญญาอีสาน**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2562). **ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอีสาน**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สันติ เล็กสุขุม. (2557). **ประวัติศาสตร์ศิลปะไทย**. กรุงเทพมหานคร : เมืองโบราณ.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2553). **บุรีรัมย์มาจากไหน?**. กรุงเทพมหานคร : แม่คำผาง.
- สุภัทรดิศ ดิศกุล. (2538). **ศิลปะในประเทศไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานจังหวัดบุรีรัมย์. (2563). **ข้อมูลพื้นฐาน จังหวัดบุรีรัมย์**. <http://www.buriram.go.th/downloads/buriram-gen.pdf>. สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน 2563.

ภาคผนวก

คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ

**โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี**

โดยพระราชนุญาต

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ประกาศที่ อพ.สธ. ๕๑ /๒๕๕๔

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ

เพื่อให้การดำเนินงานของโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ประสบความสำเร็จเป็นผลประโยชน์แท้ และให้เป็นไปตามการปรับโครงสร้างหน่วยงานใหม่ ตามการปฏิรูประบบราชการ การนี้จึงแต่งตั้งคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ดังต่อไปนี้

๑. ดร.อำพล เสนาณรงค์	กรรมการที่ปรึกษา
๒. ศ.ดร.ธีระ สูตะบุตร	กรรมการที่ปรึกษา
๓. เลขาธิการพระราชวัง ในฐานะผู้อำนวยการ
โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ	ประธานกรรมการ
๔. รองผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ
(นายพรชัย จุฑามาศ)	รองประธานกรรมการ
๕. เลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	กรรมการ
๖. ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ	กรรมการ
๗. ผู้อำนวยการทหารเรือ	กรรมการ
๘. ผู้อำนวยการทหารอากาศ	กรรมการ
๙. ผู้อำนวยการหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา	กรรมการ
๑๐. ผู้อำนวยการกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน	กรรมการ
๑๑. ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	กรรมการ
๑๒. ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	กรรมการ
๑๓. ผู้อำนวยการองค์การสวนสัตว์ในพระบรมราชูปถัมภ์	กรรมการ
๑๔. ผู้อำนวยการองค์การสวนพฤกษศาสตร์	กรรมการ
๑๕. ผู้ว่าการการไฟฟ้านครหลวง	กรรมการ
๑๖. ผู้ว่าการการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค	กรรมการ
๑๗. ผู้ว่าการการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย	กรรมการ
๑๘. ผู้ว่าการการเคหะแห่งชาติ	กรรมการ

๑๙.	อธิบดีกรมป่าไม้	กรรมการ
๒๐.	อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช	กรรมการ
๒๑.	อธิบดีกรมวิชาการเกษตร	กรรมการ
๒๒.	อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร	กรรมการ
๒๓.	อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์	กรรมการ
๒๔.	อธิบดีกรมประมง	กรรมการ
๒๕.	อธิบดีกรมชลประทาน	กรรมการ
๒๖.	อธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน	กรรมการ
๒๗.	อธิบดีกรมทรัพยากรธรณี	กรรมการ
๒๘.	อธิบดีกรมการข้าว	กรรมการ
๒๙.	อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ	กรรมการ
๓๐.	อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำบาดาล	กรรมการ
๓๑.	อธิบดีกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	กรรมการ
๓๒.	อธิบดีกรมวิทยาศาสตร์บริการ	กรรมการ
๓๓.	อธิบดีกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	กรรมการ
๓๔.	อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น	กรรมการ
๓๕.	อธิบดีกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม	กรรมการ
๓๖.	เลขาธิการสภาการศึกษา	กรรมการ
๓๗.	เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	กรรมการ
๓๘.	เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา	กรรมการ
๓๙.	เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา	กรรมการ
๔๐.	เลขาธิการคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ	กรรมการ
๔๑.	เลขาธิการคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย	กรรมการ
๔๒.	เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	กรรมการ
๔๓.	เลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	กรรมการ
๔๔.	ผู้ว่าการสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย	กรรมการ
๔๕.	ผู้อำนวยการศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ	กรรมการ
๔๖.	ผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ	กรรมการ
๔๗.	ผู้อำนวยการสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร (องค์การมหาชน)	กรรมการ
๔๘.	ผู้อำนวยการองค์การนาฬิกากรรม	กรรมการ
๔๙.	ผู้อำนวยการองค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย	กรรมการ
๕๐.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	กรรมการ

๕๑.	อธิการบดีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	กรรมการ
๕๒.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้	กรรมการ
๕๓.	อธิการบดีสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง	กรรมการ
๕๔.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี	กรรมการ
๕๕.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่	กรรมการ
๕๖.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยขอนแก่น	กรรมการ
๕๗.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี	กรรมการ
๕๘.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหิดล	กรรมการ
๕๙.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	กรรมการ
๖๐.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา	กรรมการ
๖๑.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยนเรศวร	กรรมการ
๖๒.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากร	กรรมการ
๖๓.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยรามคำแหง	กรรมการ
๖๔.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	กรรมการ
๖๕.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล	กรรมการ
๖๖.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยพะเยา	กรรมการ
๖๗.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยรังสิต	กรรมการ
๖๘.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยกรุงเทพ	กรรมการ
๖๙.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยทักษิณ	กรรมการ
๗๐.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี	กรรมการ
๗๑.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยพายัพ	กรรมการ
๗๒.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์	กรรมการ
๗๓.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยเนชั่น	กรรมการ
๗๔.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง	กรรมการ
๗๕.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์	กรรมการ
๗๖.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยสวนดุสิต	กรรมการ
๗๗.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม	กรรมการ
๗๘.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์	กรรมการ
๗๙.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยสยาม	กรรมการ
๘๐.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม	กรรมการ
๘๑.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์	กรรมการ
๘๒.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี	กรรมการ

๘๓.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช	กรรมการ
๘๔.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	กรรมการ
๘๕.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา	กรรมการ
๘๖.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา	กรรมการ
๘๗.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย	กรรมการ
๘๘.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม	กรรมการ
๘๙.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี	กรรมการ
๙๐.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม	กรรมการ
๙๑.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนรินทร์	กรรมการ
๙๒.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี	กรรมการ
๙๓.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่	กรรมการ
๙๔.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย	กรรมการ
๙๕.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา	กรรมการ
๙๖.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี	กรรมการ
๙๗.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์	กรรมการ
๙๘.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร	กรรมการ
๙๙.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์	กรรมการ
๑๐๐.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	กรรมการ
๑๐๑.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี	กรรมการ
๑๐๒.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์	กรรมการ
๑๐๓.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด	กรรมการ
๑๐๔.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์	กรรมการ
๑๐๕.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ	กรรมการ
๑๐๖.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี	กรรมการ
๑๐๗.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา	กรรมการ
๑๐๘.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน	กรรมการ
๑๐๙.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก	กรรมการ
๑๑๐.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร	กรรมการ
๑๑๑.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย	กรรมการ
๑๑๒.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ	กรรมการ
๑๑๓.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์	กรรมการ
๑๑๔.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ	กรรมการ
๑๑๕.	ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน)	กรรมการ

๑๑๖. ผู้อำนวยการองค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ	กรรมการ
๑๑๗. ผู้อำนวยการองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้	กรรมการ
๑๑๘. ผู้อำนวยการสำนักงานพิพิธภัณฑ์เกษตรเฉลิมพระเกียรติ (องค์การมหาชน)	กรรมการ
๑๑๙. ผู้อำนวยการสำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน)	กรรมการ
๑๒๐. ผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่น	กรรมการ
๑๒๑. ผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี	กรรมการ
๑๒๒. ผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร	กรรมการ
๑๒๓. ผู้ว่าราชการจังหวัดปราจีนบุรี	กรรมการ
๑๒๔. ผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี	กรรมการ
๑๒๕. ผู้ว่าราชการจังหวัดหนองคาย	กรรมการ
๑๒๖. ผู้ว่าราชการจังหวัดชลบุรี	กรรมการ
๑๒๗. ผู้ว่าราชการจังหวัดภูเก็ต	กรรมการ
๑๒๘. ผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรี	กรรมการ
๑๒๙. ผู้ว่าราชการจังหวัดนนทบุรี	กรรมการ
๑๓๐. ผู้ว่าราชการจังหวัดน่าน	กรรมการ
๑๓๑. ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร	กรรมการ
๑๓๒. ผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมา	กรรมการ
๑๓๓. ผู้ว่าราชการจังหวัดนครสวรรค์	กรรมการ
๑๓๔. ผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรี	กรรมการ
๑๓๕. ผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	กรรมการ
๑๓๖. ผู้ว่าราชการจังหวัดอุตรดิตถ์	กรรมการ
๑๓๗. ผู้ว่าราชการจังหวัดนครนายก	กรรมการ
๑๓๘. ผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานี	กรรมการ
๑๓๙. ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่	กรรมการ
๑๔๐. ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี	กรรมการ
๑๔๑. ผู้ว่าราชการจังหวัดพิษณุโลก	กรรมการ
๑๔๒. ผู้ว่าราชการจังหวัดอำนาจเจริญ	กรรมการ
๑๔๓. ผู้ว่าราชการจังหวัดปทุมธานี	กรรมการ
๑๔๔. ผู้ว่าราชการจังหวัดระนอง	กรรมการ
๑๔๕. ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบูรณ์	กรรมการ
๑๔๖. ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจิตร	กรรมการ
๑๔๗. ผู้ว่าราชการจังหวัดแพร่	กรรมการ

เครื่องมือแบบสอบถามที่ใช้สำหรับเก็บข้อมูล

แบบสำรวจโครงการจัดทำข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นจังหวัดบุรีรัมย์
โดย สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้สำรวจ

ชื่อ - สกุล โทร.....
ที่อยู่.....
อีเมล Line ID : Facebook.....

ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของสถานที่สำรวจ

ชื่อชุมชน.....
ที่ตั้ง

ชื่อ - สกุล ผู้ให้ข้อมูล (1) โทร.....
ที่อยู่.....
อีเมล Line ID : Facebook.....
ตำแหน่ง

ชื่อ - สกุล ผู้ให้ข้อมูล (2) โทร.....
ที่อยู่.....
อีเมล Line ID : Facebook.....
ตำแหน่ง

ชื่อ - สกุล ผู้ให้ข้อมูล (3) โทร.....
ที่อยู่.....
อีเมล Line ID : Facebook.....
ตำแหน่ง

ประเภทกลุ่มชาติพันธุ์

☐ กลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว☐ กลุ่มชาติพันธุ์ไทยกวย☐ กลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร☐ กลุ่มชาติพันธุ์ไทยโคราช

ภาษาที่ใช้

☐ ไทยลาว☐ ไทยเขมร☐ ไทยกวย☐ ไทยโคราช

การนับถือศาสนาในชุมชน (เลือกได้มากกว่า 1)

☐ พุทธ☐ คริสต์☐ อิสลาม☐ อื่นๆ☐ อื่น ๆ

ประวัติชุมชน

.....

.....

.....

.....

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.1 เทคโนโลยีพื้นบ้าน (การประดิษฐ์สิ่งของ หรือเครื่องทุ่นแรง การย้อมสี ฯลฯ)

.....

.....

3.2 ด้านการเกษตร (การปลูกพืช พืชที่มีเอกลักษณ์ หรือ โดดเด่นเป็นพิเศษ)

.....

.....

.....

3.3 ด้านเครื่องมือเครื่องใช้พื้นบ้าน (เครื่องใช้ในบ้าน ในครัว เครื่องทุ่นแรงในการทำงาน)

.....

.....

.....

3.4 ด้านสุขภาพอนามัย (เช่น นวดแผนโบราณ/ผีฟ้า/สมุนไพร ฯลฯ)

.....

.....

.....

ภาพการเก็บข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดบุรีรัมย์
การเก็บข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว กลุ่มชาติพันธุ์ไทยโคราช และกลุ่มชาติพันธุ์ไทยภูยกุญ อำเภอกันทรวิชัย
อำเภอพุทไธสง อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์

ภาพการเก็บข้อมูล อำเภอกันทรวิชัย

หมอสู่ตร

นวดเพื่อสุขภาพ

หมोजับเส้น

ด้านภูมิปัญญาการทอเสื่อ

ด้านภูมิปัญญาการทำไม้กวาดและสานตะกร้า

ด้านปฏิบัติการเลี้ยงหม่อนและทอผ้าไหม

เลี้ยงหม่อนทอผ้าไหม

ภาพการเก็บข้อมูล อำเภอพุทธไธสง
ภูมิปัญญาด้านการทอผ้าและสานตะกร้า

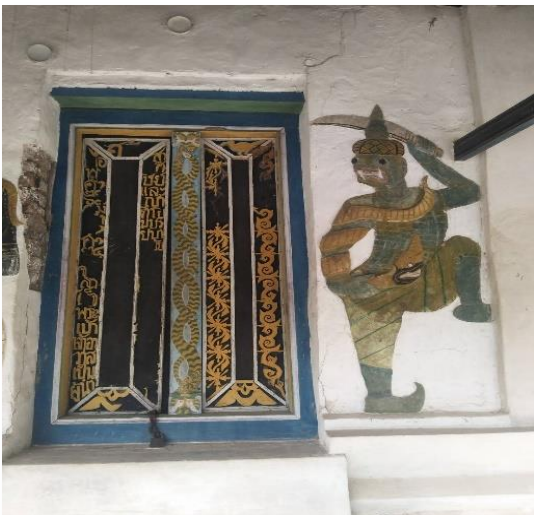
ภูมิปัญญาด้านการทอผ้าและสานตะกร้า

ด้านภูมิปัญญาการเกษตร การปลูกผลไม้นอกฤดูกาล

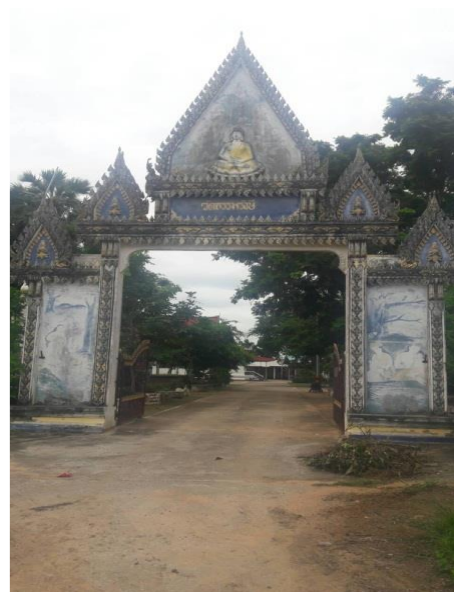
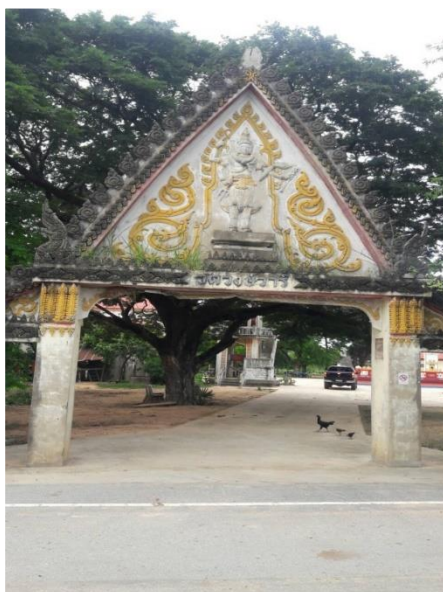

โบสถ์โบราณในตำบลบ้านแว่ง อำเภอพุทธไธสง

ด้านสถานที่สำคัญในชุมชน

ภาพการเก็บข้อมูล อำเภอหนองกี่
ด้านการเกษตรและศูนย์เรียนรู้

ด้านดนตรีและการทำเครื่องดนตรีพื้นเมือง

ภูมิปัญญาด้านการทอเสื่อและการจักสาน

ภูมิปัญญาด้านสถานที่ท่องเที่ยว

สถานที่สำคัญในชุมชน

2. การเก็บข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร อำเภอกระสัง อำเภอประโคนชัย อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์

อำเภอกระสัง

สภาพทั่วไปของชุมชน

ภูมิปัญญาด้านการทอผ้าและเลี้ยงไหม

ด้านสภาพในชุมชน

ภูมิปัญญาด้านทางเกษตร

ด้านสถานที่สำคัญในชุมชน

H

ภาพการเก็บข้อมูลอำเภอประโคนชัย
ภูมิปัญญาด้านการทอผ้าและเลี้ยงไหม

ภูมิปัญญาด้านการทอผ้าและเลี้ยงไหม

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำอุปกรณ์เครื่องใช้จากกะลาและจักสาน

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการถนอมอาหาร

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการจักสานและแกะสลักไม้

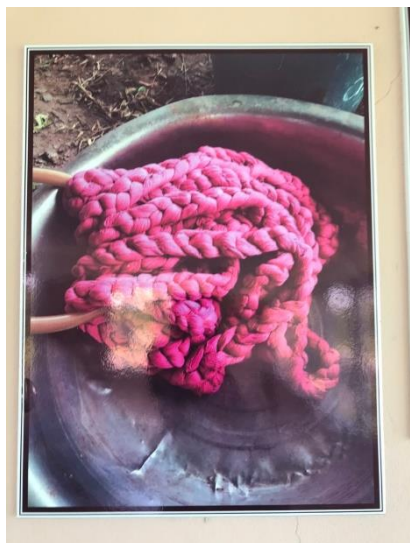
ด้านสถานที่สำคัญในชุมชน

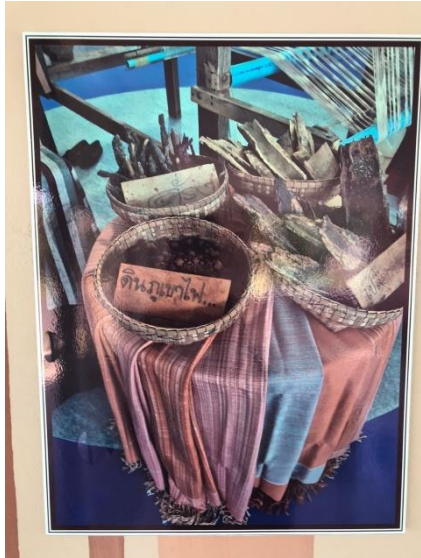

ด้านสถานที่สำคัญในชุมชน

อำเภอเฉลิมพระเกียรติ
ภูมิปัญญาด้านการย้อมสีผ้าและทอผ้าภูอัคนี

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการถนอมอาหาร กล้วยเบรกแตก

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านจักสาน

ภูมิปัญญาด้านศิลปกรรมในชุมชน

การไว้ผมจุกและสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน

ภูมิปัญญาด้านการเกษตร

ด้านสถานที่สำคัญในชุมชน

